Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-187715-p0001-4

C. c. 118[a]

Cons. lat. 2. 4. 1718.

Libb. grammat. & antiquor.
in quarto
N. 28.

II. a. 28

Universitäts- und Landesbibliothek Halle (Saale)

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-187715-p0002-9

THEODORICVS GRESMVNDVS IVNIOR IACOBO VVIMPFE. SCHLETSTATENSI SALVTEM DICIT.

¶Ego singularē tuum in me amorem mirificāq̧ obseruantiā (suauissime Iacobe) cum & multis & magnis argumētis pspexi, tum hæc vna pcipue re exploratam habeo, q quæ nup bene dicendi scribēdiq̧ instituta lucrubrasti, meo nomini dicare voluisti, & fœcisti qdē nullis meis in te meritis puocatus, sed sola ductus animi benignitate, cōfisus me oratorie prima elemēta ex his cōseq posse. Nec tua sane te opinio fefellit. Legi em̄ hæc elegantiarū pcepta, relegiq̧ iterū, tantūq̧ in illis emolumēti atq̧ ad exornādas orōes nostras ornatus offendi, vt qui in illo elaborauerit, validissimū rhetorices fundamētū iecisse videat. Plurimū igit̄ me tibi p tali tantoq̧ munere debere existīo. Multū q̧ debet iuuētus artiū humanitatis auida, cui hoc opusculū admodū est, futurum. In quo tam varia breui quodā cōpendio inueniunt̄, vt latini sermonis & pondus & venustatē qbus prisci illi scriptores vsi sunt, hic q̄si in speculo liceat intueri. Non iam quæ tradidere quōdam Aulus Gellius, Nonius, Marcellius, Aeneas siluius. Augustinus dacus. Laurētius valla, Guarinus voluminibus suis elegantiarū pcepta ediscere tam operacium est q̄ hunc tuū libellū (qui mira breuitate plurima complectit̄) manibus v̄sare. Gratias igit̄ tibi habeo q̄ maxīas, p tantis erga me beneficijs tuis, habitisq̧ in hoc ope lucubrādo vigilijs & laboribus. Qd' q̧ p summa tua in me beniuolētia summū mihi amici munus exhibuisti. Quid em̄ maius, qd pciosius, qd pstātius, qd laudabilius, qd deniq̧ diuturnius in me conferre potuisses, q̄ his tuis elegantijs nominis mei immortalitatē. Pro tantis in me tuis meritis parem ego tibi q̄nq̧ gratiam referre conabor. Modo sis eo quo semp in me fuisti aīmo, eaq̧ me obseruātia cōplectere, qua ego te desistā psequi nunq̧. Vale.

CAPITVLVM PRIMVM DE LITTERARVM syllabarumq̃ iunctura.

Nimis vocalium (p̃sertim earūdē) cōcursꝰ euitādus est vt illepide & īsuauiter dicit̄. Nostra ātiqua amicitia Terra amplissima apta aucupio. Ecce ego ero Cōsonātiū quarūda aspersa sonoritas & cōcursatio cauēda est: vt Iob beatꝰ: Iacob bonus: Dauid diuinos dedit psalmos. Dux Xātippus. Rex Xerxes. Dux Xenophon. Simil'r s & x. ineptam pnunciationē reddunt: vt deceptus Xerxes. Etiā in eadē dictione cōposita: vt exsurgo. exulto. Vbi littera s, de medio est abijcienda ppter dulciorem sonoritatē. Tortellius tamē contrariū sentit.

Vocabula eisdem l'ris aut syllabis nō incipiant: vt male scribes. Susanna suauissime susurrabat: tu terribilis tutoribꝰ: cōcordia cūctis cognita: mentis meȩ memoria mō mediocris. Ciuitas que a regibus regit̄ regis amore fœlix est.

Dictōes mox se sequētes in eandē syllabā nō exeant: vt fortunatoꝝ impatoꝝ: & reuerendoꝝ episcopoꝝ gloria indies extollit̄.

Dictio sequēs nō incipiat ab ea syllaba in qua p̄cedens terminat̄: vt amor mortaliū: ille legit: feruor fortis, Vir magnus nusq̃ aderat.

Nimia dictionū earūdē assiduitas diligēter est euitāda: vt nō est rationis illi rōnem adhibere: q rōne non vtit̄. nisi forte ornatus causa: vt Repetitione: cōplexione: traductione: & in alijs exornationibꝰ.

Capitulū secundū qbus vocabulis rhetoricis sit vtendū.

d

Ictōibus oīm rōis ptiū suauibus: dilucidis: sonātibꝰ: electis idoneis, pprijs, aptis, cōcinnis, vsitatis, scribere volēti laudabil'r vtendū ē: ne v̄boꝝ obscuritas aut orōis difficultas auditoꝝ aures, vel legentiū aīos aliqn̄ possit offendere. testis est Aulus gel. li. prīo, nocti. attica ca. x. C. cesaris v̄ba recēsus: habe sp̄ ī memoria atq; in pectore. vt tanq̃ scopulū sic fugias inauditū atq; insolēs v̄bū.

Nimia v̄boꝝ suspensio viciosa est: qđ & si in pœmijs cōcessum sit: in cœteris tn̄ orationis ptibus aut ep̄lis rephendi solet.

Cap. iij. de prīcipio & fine locutiōis: & de venusto vocabuloꝝ ordie.

o

Ratōem ab adiectiuis oīm etiā graduū simplicibꝰ & cōpositis potiꝰ q̃ a substātiuo incipe decet. Et a pnoīe relatiuo primitiuo & deriuatio. Itē a pticipijs in ans. rus. dus. tus. exeūtibꝰ: vt magnū ego a te bn̄ficiū accepi: maiꝰ mihi officiū pstare nō potuisses: maximus in te feruor: pmulta: pmagna: p̄doctꝰ: p̄clarior: q̄maximus: amplissimus, Exemplū de relatiuo. Quem magis te diligā scio neminē. Ego tibi semp amicissimus esse petiui. Mea quidē diligentia tibi psutura est. De pticipijs. Inuigilātes optimis artibꝰ viros semp amaui. dantē te virtutibus operam audiui.

Cȩtere nonnūq̃ dictōes ex oī gn̄e ptiū octo grāmaticȩ pulchre in orationis capite resonare vident̄. Exēpla studiosus lector ep̄laꝝ pqrat

Oratio frequẽter ab obliq̃ incipiat: & in ṽbũ potiꝰ finitũ q̃ĩfinitũ tertiæ pſertim inflexionis actiuũ terminet, cui & ſuppoſitũ mox anſeratᷓ cõtra vulgarẽ grãmaticæ ritũ. vt Cartaginẽ Scipio Africanus deleuit. Publio Lentulo Marcus Cicero familiariter vtiᷓ. Hiſpaniæ opulẽtiſsimã vrbẽ Numantiã Scipio Aemilianus euertit. Epl'arꝫ multa eſſe gña nõ ignoras. Lacedemonijs leges ſanctiſsimas Lygurgus cõdidit. Sũmis viribus imperij monarchiã cæſar adeptus eſt.

Gtũs dictõnibus illis a qbus regiᷓ, crebro ꝑponaᷓ, vt cõcinnã afferat ſonoritatẽ, vt Ciceronis volumina. Chriſti ꝓcepta. Amicorꝫ officia Tuorꝫ bñficiorꝫ memoria. Saluſtij magna breuitas. Vergilij carmen. Optimi viri conſiliũ. oĩa hæc ornatius dixeris, q̃ volumina Ciceronis, ꝓcepta Chriſti, officia amicorꝫ.

Datiuus in cõpoſitione ꝑpoſtere poſitus bonã reddit ſonoritatẽ, vt Chriſto q̃ ſe tradũt, optimã viuẽdi rationẽ eligũt.

Inter adiectũ & ſubſtãtm aliqd venuſte colloceᷓ, vt oĩa reipub. iura Cõſtãtes militũ aĩmi. Magna dei pietas. Etiã ꝓpoſitio adiectio & ſubſtãtio deſeruiẽs, ĩter ipa pulchre ĩterſeriᷓ, vt hac ĩ domo. Feraci ĩ agro. Ornatiſsimo in loco, maxĩas ad res, hãc ob cãm. Præterea tota clauſula ꝓpõnis cũ ſuo caſu inter adiectm & ſubſtantm lepide mediare pt, vt maxĩa in rẽ publicã diligẽtia. Sũmã in parẽtes pietas, meꝰ in te amor, mea ĩ te bñuolẽtia, qd' dictũ eſt, maxĩa diligẽtia & pietas q̃ hẽᷓ erga rẽpu. vel erga parẽtes. Meꝰ amor quẽ habeo vel gero erga te, mea bñuolẽtia. i. fauor quẽ erga te habeo vel gero. Cauẽdũ tñ ẽ ne nimiũ a ſeiuicẽ adiectm & ſubſtãtm ſeparenᷓ, vt obſcurã reddãt orõem, vt Nulla ſatis ꝓbata apud ſuos ciues ṽtus eſt. Interdũ licet cõiũgere adiectm ſuo ſubſtãtiuo, cũ ea inter alia mediare contĩgit, vt excellẽs tuæ familię dignitas. Maxĩa diuini platonis opa. Nõnunq̃ ꝓpter magnã vehemẽtiã & vim exprimendã, adiectm poſitm, cõpatm, & ſuplatm cõtinue ſuo ſubſtãtiuo anſertur, vt Marcꝰ Tulliꝰ vir officioſus & prudẽs, neminẽ video callidioris ingenij, pſpicatioris intelligẽtiæ, amplioris doctrię, pſtãtioris eloquẽtiæ, ſũma volũtate, accuratiſsima contẽplatione, exacutiſsimo ſtudio, honeſtiſsima lucubratione.

Oratio ſp creſcat & augeaᷓ, vt qd' ſeqᷓ maius & dignius eo ſit qd' antecedit, vt nobilis & generoſus, magnificꝰ & illuſtris, canonicꝰ & cãtor, magiſter & doctor, crudelis & ĩmanis, fur & ſacrilegꝰ, ingratus & cõtumelioſus benefactori. Hoc verũ, cum hæc ṽba laudis ac vituperij ad eũdẽ hoĩem ſũt relata. Quod ſi ad diuerſos referũᷓ, nullũ admittit vitiũ q̃ ab hac ordĩs rõne diſcedit, vt cũ aliũ ſacrilegũ priꝰ dixeris, aliũ dehĩc furẽ appellas. Quotiẽs ergo augmẽtã de orõnis cã multa vel noĩa vel ṽba coaceruanᷓ, dictões hmõi ita gradatim collocenᷓ, vt altera alteram ſubſequaᷓ, q̃ magis adauctã efficiat, vt iuſticia eſt p quã oppida, ciuitates, ꝓuinciæ, natiões, regna atq̃ imperia gubernanᷓ, cõſeruanᷓ ampli-

ficat̃. Oēm igit̃ cogitationē, diligētiā, actōes, fortunasq; nr̃as nos deni-
q; totos libēter exponere debem⁹, vt ea ipa iuris eqtas diligēt̃ excolat̃.

Dignitas rez̃ attēdi debet ac nature, vt q in eodem gñe, dignitate na-
turæ pstant & excellunt, ea minus dignis in orōne anteferant vt viri foe-
minis, ortus occasui, dies nocti: secūde res aduersis, honestæ turpibus:
nisi forte ad diuersum tps essent relata, vt in hoc exēplo. Cū ingēs ag-
mē prius mulierz, dehinc virorz in manus hostiū puenisset &c.

Verba in orōne nō sint ociosa neq; supuacua nihil agētia. Qd' vitiū
q euitare volet, sp genus suæ spēi anponat, vt Castor & Pollux frēs ge
mini. Nā supuacue & inepte dr̃ gemini frēs, nā cū omnes gemini, frēs
sint, nihil opus erat cū gemini dictū esset, frēs adijcere.

Verba rebus de qbus loqmur sint accōmodata, ne plus minusve q̄
rez̃ dignitas postulabit, significare videant̃. Nā q agricolā illustrē aut
regē parcū interlaudandū appellat, nō mediocre vitiū incurrit: qm̄ il-
lic adiectiuo āpliori, hic angustiori q̄ rei natura poscat vtitur.

Nō abutamur vnius v̾bi significatiōe, p altero in qbus nulla similitu-
do reluceat, vt si fundū eruditū appelles: aut militē sine armis īstructū
incedere ad bellū dicas, vitiosum est.

Quia plura sunt negocia q̄ vocabula, cū simplicia desunt: licebit nō
nunq; circuitōe aut periphrasi vti: vt quod barbari vocāt schubā: dici
pt vestis parthica: p crusibulo vas famiū: qm̄ illic abūdāt. Nō em̄ om-
bus licet noua vocabula effingere Nā q mediocri sunt ingenio: nō iuē
nire vocabula, sed inuētis vti debebūt. Neq; ab exteris & pegrinis ro-
mani assumūt qcqd illi effinxerit, nisi a gallis rheda: ab hispanis gurdi
q vulgo stolidi reputant̃. a teuthonicis marchio. Errāt igit̃ qdā nostra-
tes q ex rez̃ pprietate & inutilib⁹ obscurisq; significādi modis noua re
bus vocabula fingi posse putātes, id suos alūnos stulte docuerūt.

Nō sp oratori in psa licet vti his oīb⁹ qb⁹ in v̾su poeta fugi pt: vt in
v̾su lr̃a p epl̃a. In psa v̾o lr̃e pluralr̃. Grates in v̾su: in psa gr̃as. Sic &
historici infinitm̄ p indicatiuo vsurpāt: qd' nō itidē alios decet orato-
(res.

¶A

Ablatiuus pulchre qnq; caret suo substātiuo. vt paucis tecū agā: non
est opus multis: breuibus nos expediemus: subintellige v̾bis.

Adiectm̄ & substantm̄ cū in accidentiū cōformitate ponenda se offe-
rūt: pt substātm̄ in gtō casu locari: & adiectm̄ ipm̄ trāsferri i substātm̄
neutri gñis, vt aliq̄ pecunia, nulla doctrina, multa v̾tus, qs animus, q̄
res, q̄ causa. Ornatius explicant̃. Aliqd pecuniæ, nihil doctrinæ, multū
v̾tutis, quid animi, quid rei, quid causæ. Eandē vim hñt aduerbia sa-
tis, parz, paululū, partim.

Adiectm̄ idē si duobus substātiuis ingēdū sit adiectm̄ i orōnis prin-
cipio collocemus: & substātiuis tum vel &, geminatū pponam⁹. vt Io
annes est doctus, tū philosophus, tū orator. Cæsar fuit magnus & vir

& imperator. Praeclarus & miles & ciuis. Iustus & rex & iudex. Oia haec melius q̄ si adiectiuū repeteret.

Interdum q̄ poterāt se mutuo respicere vt adiectiū & substantiū conformia: in duo substātiua trāsferūt: vt cauendū est ne ab honestate naturaq; recedamus: potius dr̄, q̄ naturali honestate.

Accusatiui dies & noctes & similes ppōnem ornate respuūt. Virgi. Noctes atq; dies patet atri ianua ditis. i. p dies & noctes. Teren. Stertit noctes & dies.

Acta vide in dictione gesta.

Alter de duobus. Alius de multis dr̄. vt Hannibal in transitu. Apenini amisit alteȝ oculū. Et male dicit: quattuor ī corpe fiūt digestiones: quaȝ altera pendet ex altera, sed dicendum est: quaȝ alia pendet ex alia. Laurentius valla.

Alea, p omni ludo fortunae sumitur.

Amor & charitas differūt, qm̄ amor genus est. Charitas spēs. Illud ad oia ptinens: hoc aūt ad hoies: vt maxima charitas debet parētibus proxima filiis, & deinceps reliqs. Caritatē etiā, p penuria accipim⁹. nā annone & frumēti charitatē dicimus. Lau. val.

Amicus in bonam. Amator vo in malam ptem sumit.

Animosus q̄ audax dici elegantius potest.

Animus saepe, p anima poni potest.

Anastrophe ornat interdum

Antiquus, p charo & p̄cioso ponit, p̄cipue apud poetas.

Argumentū: indiciū: signū, p eodē poni possunt.

Ars eleganter, p astutia poni potest

Astus elegātius q̄ astutia ponitur.

Auarus & auaricia in malam ptem sumi consueuerūt.

Auid⁹ vero & auiditas in bonam.

Aetas adolescentiae multipliciter exprimit, vt ab initio aetatis, a teneris annis: a puulo. A primis aetatis tpib⁹, a teneris (vt graeci dicūt) vnguiculis: a cunabulis ipis, ab ineūte aetate.

Auctoritas est potestas & magna reputatio, vt hic vir est magnae auctoritatis in senatu argentinensi.

Auditor est ipe scholaris vel discipulus, & scholasticus meli⁹ q̄ scholaris dicit.

¶B

Bellus, p pulcher. Belle pulchre.

Bybliotheca melius q̄ libraria dr̄. Inde

Bybliothecarius custos bybliothecae.

¶C

Calcem pro fine ponas. Camisia melius indusiū dr̄.

Clamosus. i. clamore plenus. Caeteri meliu ponit q̄ alii

Creber pro assiduus.

Bibliotheca locus vbi reponuntur libri na biblion liber theca repositorium a latinis libraria dicitur sed [illegible] locus vbi venduntur libri dicitur a biblion liber et polon vendo componitur

Compatõis gradu ñ si qñ significationẽ augere volum⁹ positiuo prae per, aut per quã. Compatiuo multo vel lõge. Suplatiuo quã aut facile (qđ haud dubie notat) coniũgamus, vt pdoctus pclarus pdiues pbeatus perꝗ sapiens. Longe beatior, multo doctior, facile doctissimus, ꝗ sapientissimus.

Compatõe neutri gñis potius ꝗ in masculo & fœminino (qa plenior & suauior est) delectati sunt oratores, vt nihil est isto hoie peius, nihil tuo patre abiectius, nihil hoc vino insuauius, p eo qđ est, null⁹ isto hoĩe peior, nemo patre tuo abiectior, nullũ vinũ hoc insuaui⁹. Rursus in laude. Nihil isto hoĩe melius, nihil patre tuo gñosi⁹, nihil matre tua sanctius, nihil vxore tua verecũdius &c. Lau. val.

Concretũ in abstractũ seu adiectm̃ in substantiuũ ab eo tractũ, & driuatũ venuste mũtamus, vt cũ dr̃, Miror ꝙ es adeo inconstãs. audio de te pdicari ꝙ sis lasciuus. Elegãtius dr̃, Miror tantã inconstantiã tuam, audio de te lasciuiã pdicari.

Conciuis q eiusdẽ ciuitatis est. Conterraneus q eiusdẽ terrae & territorij. Lau Val.

Compos sum mentis, cõpos animi, cõpos rõnis, cõpos sanitatis. h. a haec habeo. At cõpos voti, cõpos victoriae, cõpos optati, ꝗ haec. o pa mea atꝗ labore obtinui obtineoꝗ.

Copia facultas potestasꝗ: vt faciã tibi copiã inspiciendi libros meos .i. dabo tibi facultatẽ & faciã tibi potestatẽ. sine his autẽ duob⁹ ṽbis copia plerũꝗ p abũdãtia dr̃. vñ dicta est copia orõis, copia pecuniarũ & copia frumẽti. In plurali p eodẽ significato peculialiter tñ vocam⁹ militũ multitudinẽ, vt copiae Pompei, copiae caesaris. Lau. val.

Comis affabilis, vrbanus: inde comitas .i. affabilitas.

Commeatus .i. potestas seu licẽtia abeũdi, vel viaticũ.

Cõmentariũ melius ꝗ cõmentũ ponit.

Cõpertũ habeo, vel cõptũ est mihi .i. scio.

Concio .i. congratio vel sermo. Iñ cõcionator .i. pdicator.

Consentaneus p aptus, cõgruus, cõueniens, accõmodatus.

Consultus melius ꝗ sapiens, sciens dicitur,

Cordatus p prudens & solers ponitur.

¶D

De ppositiõe nõ in descriptõe loci. patriae: sectae: familiae & abltõ eius rei, sed nõibus gentilib⁹ deriuatisꝗ vtendũ est: vt nõ de argentina, sed argentinẽsis, Moguntinus: Spirensis. Nõia ṽo talia in us. venustiora sunt nõibus in ensis: vt Argentinus: Mogũtinus: Martinianus p martiniẽsis. Sic Clusinus. Aretinus. Tarẽtinus. Lacedemonius. Mitileneus Thebeus. Corinthius. Syracusanus. Thebanus. Arpinas. Terẽtianus. Vergilianus. Socraticus. Platonicus,

Dictio geminata saepe tñ valet quantũ ea semel posita: & haec adie

ctio cũq̃; vt q̃sq̃s.i.q̃cunq̃: quotq̃t.i.quotcũq̃: quãtusq̃ratus.i. quantuscũq̃: qualis qualis.i.q̃liscũq̃: vt vt.i.vtcũq̃, vbi vbi.i.vbicũq̃.

Dilutũ pro lymphatũ: & dilutius dilutissimũ.

Dedecus.i.vituperiũ: turpitudo: p quo dicunt imperiti scandalũ: qd̃ pprie significat occasionẽ peccati & ruinam.

Desiderati melius q̃ in bello occisi dr̃, ab eo q̃ in hac vita desiderãt.

Deus apud priscos hẽt duo epitheta.s.optim⁹ maxim⁹, vt deo optĩo maxĩo. Diuus.i.sanctus.

Diuersoriũ & hospitiũ apud Ciceronẽ p eodẽ inueniẽ scriptũ.

Domi sum, non adeo cõuenieñter dicit̃ sicut in ædibus sum.

Donaria potius q̃ dona dicitur.

E

Emolumentũ, cõmodũ, vtilitas, nutrimentũ idẽ sunt.

Eques auratus melius q̃ miles dicit̃. Aetas quere æ.

Expers cũ gt̃o.i.carens, quasi extra partẽ.

Exptus a, um.est ille q habet expientiã.

Ex industria vel dedita opa melius q̃ ex pposito,

Exercitatio melius q̃ exercitiũ dicit̃.

Exactis dieb⁹: supioribus dieb⁹ eleganti⁹ dr̃: q̃ elapsis dieb⁹.

F

Facinus nõ solũ p flagitio in mala parte, sed etiã p pclaro ope & re gesta in bonã partẽ accipitur.

Factio, p ptialitate & mala secta. Inde factiosus.

Familiaritas est cõiũctio vel amicabilis cõuersatio, ideo melius dr̃, hic est mihi familiaris q̃ specialis,

Flagitiosus, p magna pœna dignus:

Flagitiũ pro peccato flagello dignũ.

Fraticellus pulchrẽ ẽdiminutũ hũilis fratris aut monachi & latinũ fuit mille annis priusq̃ hereticorũ quædã secta hoc nomĩe appellari cœpisset, teste Prisciano.

Faustus melius q̃ psper dicit̃. Fœdus melius q̃ turpis.

Fidẽ habeo, p credo ab oratoribus positũ inuenit̃.

Fides publica melius q̃ saluũ conductũ.

Filius q̃ natus oratores sæpius dicũt, pater q̃ genitor, mater q̃ genitrix, parens p vtroq̃. Etiã sæpe hõ poti⁹ q̃ vir, poete potius contrario. Historici mediã grandã viam tenẽt. Lau.val.

Frugalitas v̾tus est eius qui contentus est suis, nec pfundit sua, sed ex pendit cum ratione.

Frugalis q.necessarijs cõtẽtus est, & suis nõ abutit̃. De hac v̾tute (deo ppicio) libellũ scripsimus, quẽ & publicare decreuimus, postq̃ a pclaro gymnasio Parrhisiensi fuerit approbatus.

Fluxus, p caducus & instabilis.

Furcifer.i.ferens furcã cruce dignus:p homĩe malo & ꝑuerso.

¶G

Grãdis natu.i.antiqu⁹. Grãdior natu.i.senior. Iñ grãdeu⁹ q̃si grãdis euo: sic & maior natu seniorẽ minor natu: iuniorẽ ornatissĩe significat. Grates oratoribus vtendũ nõ est: sed grãe gratiarꝫ gratias. Gtm̃ iũgimus compatiuo vtiq̃ inter duo: sed suplatiuus eũ locũ habet inter plura, vt Aiacũ fuit fortior thelamonius. Manuũ melior ẽ dextera. Si ꝟo tres aiaces fuissent: diceremus nõ fortior: sed fortissim⁹: sicut digitorꝫ longissim⁹: non lõgior est ipẽ medius. Lau, val.

Genus melius q̃ modus vel forma, vt honestũ genus vitæ.

Genius dr̃ de⁹ nature. Iñ genialis.i.naturaľ: vel coplexiõi hoĩs q̃drãs.

Gentilis q̃ est de eadem ꝓsapia vel ciuitate.

Gestus est actio q̃dam & quasi ꝓnũciatio corpis. Lau. val.

Gesta sũt in administratiõe magristratus. & in rebus maiorib⁹: & ad rẽpublicã vel ad p̃imos spectãtib⁹. vt gesta Alexãdri: gesta cæsaris. Acta ꝟo etiã rerꝫ priuatarꝫ & minorꝫ ac familiariũ. Lau. val.

¶H

Haud ab re.i.nõ sine causa   Haud secus.i.nõ aliter.

¶I

Iactura.i.magnũ damnũ, & deriuaẽ a iactu nautarũ dum coguntur merces ꝓijcere in mare.

Imbecillis melius q̃ infirmus: & imbecillitas melius q̃ infirmitus.

Incolumis elegãtius q̃ sanus: & incolumitas melius q̃ sanitas.

Incuria: inertia: ignauia: secordia melius q̃ negligentia.

Initiatus sacris: ornatius q̃ sacerdos.

Innumerus ra, um.i.innumerabilis.

Interuallũ spacium temporis vel curriculũ.

Integrꝫ.i.coueniẽs vel cõgruũ. Integritas est cõstãtia: & animi ad verba æq̃litas. De illo optimo zelo libellũ edidi: quẽ castitatis & frugalitatis osores damnare nõ erubescũt,

Iusiurandũ elegantius q̃ iuramentũ.

Illustris est attributum electiõis.

Illustrissimus est attributũ principis electoris

Illustris queadmodũ insignis & nobilis, mediũ est vocabulũ: vt illustris grãmaticus, illustris poeta, illustris orator, illustris meretrix.

¶L

Laudare possumus hoĩem aut vitupare triphariã, vt Cato vir ẽ magnę ꝟtutis, magnę auctoritatis, magnę sapiẽ: p duos.s. gtõs: aut cũ ntõ & abltõ, vt vir ẽ magnus ꝟtute, magnus auctoritate, magnus sapiẽtia. aut cum duob⁹ ablatiuis. Vir est magna ꝟtute: magna auctoritate: magna sapiã. Raro tñ fit hæc laus sine adiectiuo dumtaxat in gtõ. in abltõ nunq̃. Cæterꝫ in eadẽ orõne nõ est ꝟtendũ gtõ & abltõ. Non eñ de

gāter dictū est, habeo filium optimæ indolis & magno ingenio. Laurentius valla.

Laudibus efferre & extollere suaui⁹ sonat q̄ laudare, vn̄ in rn̄sorio: q̄bus laudibus te efferam: & non referā.

Litera in singulari numero significat elementū, vt A.b.c. vel manū scribētis. In pl'i vo ep̄lam p̄terq̄ apud poetas, q pro epistola v̄sus gratia in singulari lr̄a semp vtunt, inter quæ duo nomina hæc elegantiæ differentia est. Quod dicimus vnā epistolā, duas tres quattuor quinq̄ ep̄las. Sed vnas lr̄as, binas ternas quaternas quinas senas septenas literas nunq̄ aliter: quale esset vnas binas ternas ep̄las. vnā lr̄am: duas tres quattuor literas. Lau. val.

Libri sunt filij legittimi.

Lentus in cōpositione idē significat quod plenus, vt somnolent⁹ vinolētus: vt Lactantius inquit: opulēta libidinū incitatrix.

Luce & tenebris, p̄ die & nocte accipere solemus. Vesperi pro vespere: ruri pro rure reperitur. Lau. val.

Lucubratiūcula est opus ab ingenio exquisite p̄cedēs.

Lues pro pestilētia, vn̄ dicitur: lue obijt.

Maiores q̄ an̄ nos fuerūt, vtiq̄ q liberos reliq̄runt, atq̄ sic in nostra ciuitate oēs dicūt. Qui vo post nos: posteriores. Cicero in Salustium: Noli mihi antiquos meos obiectare: satius em̄ est me meis reb⁹ gestis florere: q̄ maiorꝝ opinione niti: & ita viuere: vt ego sim posteris meis nobilitatis initiū: & v̄tutis exemplū. Itē libertatē q̄ maiores peperere studeat fouere posteritas.

Magni, parui, pluris, minoris, tanti, quāti, sæpe ponunt sine substātiuo & adiūcto quale subintelligit p̄cij. Salustius. Priuatim p̄terea fidē suā interponit: quā ille non minoris q̄ publicā ducebat. i. æstimabat. Sæpe etiā inter hos sex gt̄os duo primi & duo vltimi iungunt cū illis v̄bis interest & refert: similit & cum alijs v̄bis: vt magni æstimo: pui facio tanti facio te quāti me facis. Lau.

Magister, melius dicit p̄ceptor.

Mille adiectm̄ & indeclinabile gn̄is omnis, vt mille homines & mille hominū, mille viri & mille viris. Millia vero substātiuum declinabile generis neutri, vt millia hominum, duo millia hominū, tria millia carminū. Non millia homines, nec millia carmina, nec duo tria millia carmina. Quia duo substantiua non coherent sine copula. Mille in singulari vsurpāt oratores: vt mille hominum interijt, hoc ē mille homines interierunt. Mille militū vulneratū est: hoc est, mille milites vulnerati sunt. Laurenti⁹ Valla lib. iij. cap. iiij. & Aulus Gellius libro primo cap. xvi.

Ministeriū est opera ministri. Mysterium græcū est arcana q̄dam res

& ꝓprię diuinis viris sacerdotibusq; tantūmodo cognita. Lau. val.

Minus cum sin pulchre, ꝓ si non ponit.

Mirus, ꝓ mirabilis. Mirifice, ꝓ mirabilit.

Mortalis substantiue ꝓ hoībus sumit. Boetius oīm mortaliū cura. i. omniū hominū.

Munus ꝓ officio ornatissime ponit, vt hoc ē mun⁹ amici. i. officiū vn̄ & mūera militaria. iñ & mūiceps q̄ mūera ciuilia. i. officia capiat. lau.

Mumimēta sunt munitōes castroꝝ, cæterarūq; reꝝ q̄ cōtra aduentū hostiū muniūt, vt valliū aut fossa.

Monumēta sepulchra statuæ tituli, cæteraq; q̄ nos alicuius rei ꝓpteritæ moneant. Lau. val.

Morbus comitialis melius q̄ morbus caducus.

Multū, paucū, modicū, paulū, tantū, quantū, elegant cū positiuo iūgunt & nō cū cōpatiuo, vt Virgilius fuit multū doctus. Naso parum prudēs artē dū tractat amādi. Gnato Terētian⁹ nō paucū astut⁹. Resp. argentinēn nō paululū florens est.

Multo, pauco, modico, paulo, tāto, quāto, cū cōpatiuo ornatissime construūt, vt Parrhisiēsis vniuersitas est multo laudabilior alijs.

N

Necessitudo pulchre, ꝓ vinculo amicitiæ ponit.

Noīa q̄dā græca tertiæ inflexionis ab oratoribus in scd'a poti⁹ declinatiōe vsurpant, vt elephātus elephāti, delphin⁹ delphini, enthymemarū ti, de elephantus. Lau. val.

Noīa tertiæ declinatōis quoꝝ ntūs & gtūs singulares siles sunt genitiuusq; pluralis in ium exierit, actūs eoꝝ plis frequēter in is terminari solet, raro in es: vt Oīs hoīes dicit Salustius. oīs, ꝓ oēs Mortalis, ꝓ mortales, inanis, ꝓ inanes. Itidē Prisciano teste q̄ in ns, aut rs, terminant, vt fontis ꝓ fontes, partis ꝓ partes.

Nouici⁹ meli⁹ q̄ seru⁹ nou⁹ dr̄, & ꝓ cōtrariū veterator, ꝓ antiq̄ seruo.

Nullus cū v̄bo substātiuo, ꝓ nō, elegāter sumit, vt null⁹ sum, respublica nulla est, quasi non est, & extincta est.

Numen. i. deitas, diuinitas & diuina potestas.

Numerus minor ꝑponit an̄ centū & supra viginti, & maior ponit, vt Plato vno & octogesimo anno scribēs mortu⁹ est. Tres & vigīti dies nauigauimus. Veꝝ an̄ numeꝝ vigenariū & post centenariū maior numerus ꝑcedit, vt decē & septē, decē & octo, ī his. s. q coiūctōem hn̄t interpositā. Itē Platonis magister Gorgias centē & nouē cōpleuit annos. Hoc totū veꝝ intercedēte copula, nō em̄ dicimus, maior quīq; viginti annis, sed maior viginti q̄q; annis. Item dicimus vndecim duodecim tredecim &c. Lau. val.

Nuncius q lr̄as affert. Nunciū res ip̄a q̄ nunciat, licet Laurē. valla neget, sunt tn̄ q approbant, Catullus, Tibullus, Lucretius.

¶O

Ocyter melius dicit̃ ocyus: vt apud Comicum: moue te ocyus.

Officiũ in bonã sumit̃ ptem. Inde officiosus & aduerbium officiose. Martialis: Semꝑ in hũmanos habet officiosus amicos.

Opa est actio: vt dabo operã. Opus est finis fructusq; ope. Vñ opa auctoꝝ dicunt̃ libri: & opa publica ipa publica ędificia Opus etiã inflexibile sumit̃ ꝓ necessariũ vel vbo indigeo: vt opus ẽ mihi cõsilio. prudẽtia: subsidioq; tuo. i. necessariũ ẽ mihi cõsiliũ: vel ego ĩdigeo cõsilio.

Opere pciũ aũt qđ ab opa ẽ: significat fructuosum: ad rẽ ptinẽs: decens: gliosum vtile: iucundũ. Titus Liuiꝰ. ita exorsus est: facturꝰ ne opepciũ sim si res gestas ppłi romani &c. Laurentius.

¶P

Pannosus qui distractis & laceris vestibus indutus est.

Partes in populi officiũ significat: vt męe ptes sunt. i. meũ est officiũ vel ad me ptinet.

Passio animi ab oratoribꝰ appellat̃ ꝑturbatio: egritudo vł affectio est aũt motus animi nimius non obtemperãs rationi.

Pertinax melius q̃ capitosus. Peruicax melius q̃ rebellis.

Pectus sumit̃ ꝓ corde vł pro anĩo: ꝑsertim apud poetas.

Pius duos de se facit suplatiuos. s. pĳssimus & pientissimus: quoꝝ postremus elegantior primo ponit̃ in oratione.

Primus non solũ ordĩs nomen ẽ: sed etiã dignitatis: significat enim multotiẽs principalẽ: vt hic est nostræ ciuitatis vnus oĩm primus.

Periculũ sepę ꝓ expiẽtia ponit̃: vt habeo huiꝰ rei piculũ. i. expiẽtiã

Positiui significationẽ ꝑeius cõtrariũ cõiũcto aduerbio negatiuo explicamus: vt vir haud improbus: hoc est ꝓbus. vir haud ignobilis. Histrio nõ illepidꝰ. miles nõ instrenuus, hoc est nobilis: lepidꝰ. strenuꝰ.

Prosꝑ q dat: fœlix q rœcipit ꝓsꝑitatẽ. Sidꝰ Veneris (si credimꝰ mathematicis) ꝓspeꝝ ẽ. Natus sub illo sidere fœlix. Dicimꝰ ergo ꝓprie hoĩes fœlices. Deos ãt loca, tpa, actões, fines, successꝰ, ꝓspos. Vtrũq; tñ aliqñ recipit exceptionẽ. Lau. val. li. iiĳ. ca, lxxxvĳ. In eodẽ libro capłis seqñtibus pleraq; talia inuenies: q̃ curiosam & exq̃sitã differẽtiã videt̃ hẽre.

Proceres: magnates: optimates; primates: summates ꝓ nobilibus & principibus eleganter ponũtur.

Pulchra lucubratiũcula: meliꝰ & ornatiꝰ dr tersa: polita. limata: lucubratiũcula.

Pullus ꝓ niger ornate ponit̃. Puer melius q̃ seruus.

¶Q

Quantulus pulchꝛ est interrogatiuũ, vt heu quantula est nostra vita. quãtula sunt hoĩm corpuscula.

Quisq; nomẽ sũplatiuo coniũgimꝰ: positiuo aũt oĩs vel cũctꝰ: vt optimus q̃sq;. sapiẽtissimus q̃sq;, ꝓ eo qđ est vnũsq̃sq; q est bonꝰ & sapiẽs: & oẽs boni & cũcti sapiẽtes. Nõ em licet dicere. boni quiq;: & sapientes quiq;: nec oẽs optimi & cũcti sapiẽtissimi. Lau. Val.

¶R

Res nomen latũ est. nã sumit̃ ꝑ causa: actu venereo: vtilitate: vt in ardua re. i. causa. habet rẽ cũ Thaide. i. cognoscit. Cogita q̃ in rẽ tuã sint rem. i. vtilitatẽ. Ausoni⁹. Imperiũ venerẽ litem cur vna notat res. Verũ pulcherrime vtimur eo adiectis sibi possessiuis noĩbus: vt res bellica: res domestica: res publica. res vxoria: res familiaris: res militaris.

Ridiculus melius q̃ ꝫ deridẽdus: vt ridiculũ caput, Horati⁹. Parturient montes nascetur ridiculus mus.

Rudimẽta prima pricipia & primi apices cuiuslibet artis dicunt̃: vt peccat in primis grãmaticæ rudimẽtis.

¶S

Sal singulariter pulchre ꝑ vrbanitate ponit̃.

Scholasticus melius q̃ ꝫ scholaris, vt Augustinus li. cõfessi. ix. Plinius li. ij. ep̃lar. Annũ sex. excessit, & adhuc scholasticus tm̃ est.

Senecta est senilis ætas. Iuuẽta iuuenilis. senectus idem est qđ senecta vel seniũ. Iuuẽtus ṽo etiã est frequẽtia iuuenũ: nõ solũ ætas. Lau. Val.

Secũdus melius q̃ ꝫ prosper & fœlix.

Sentẽtiam dicere est cõsiliarioꝝ. Sentẽtiã ferre, ad iudices spectat.

Similis licet dtm̃: & plenus ablm̃ q̃ ꝫ regat: vtrũq ꝫ tñ ab oratorib⁹ gtõ cõiũgit̃, vt tu es sĩl'is maioꝝ tuoꝝ. officii & dignitatis plen⁹ es Lau.

Syncerus purus, fidus, nõ fictus, nõ duplex, nõ versipellis.

Sermo ligatus ꝑ versu. Sermo solutus ꝑ ꝓsa oratione.

Seriũ graue dr̃. Inde serius a, um. i. seriosus. Series ṽo ordo est.

Solus & vnus inter oĩa adiectiua q̃ nõ sunt sup̃latiua, hæc duo more sup̃latiuoꝝ regũt gtm̃: vt solus oĩm, vn⁹ oĩm. sĩl'r actm̃ & ablm̃ cũ ꝑpõne postulãt. Nã vt dicimus, ex oĩbus maximus, & inter oẽs maximus. Ita vnus & solus ex oĩbus vel inter omes. Lau. Val.

Spurcus a, um. i. immũd⁹. inde spurcitia. i. immũdicia. vel spurcities

Sup̃bus arrogans: insolẽs: ambitiosus: elati vel excelsi animi cõcurrũt in eandem significationem.

Suffragiũ est id qđ cõiter dicit̃ votũ vl' vox in eligẽdo quẽpiam ad magistratũ vel ad episcopatũ.

Sup̃latiui repeticio vt videt̃ si volumus ꝑ aliũ gradũ æqualẽ vehemẽtiã significare: ꝑ sup̃latiuo exprimam⁹ positm̃, & ei sup̃latm̃ aduerbialẽ añferam⁹: vt ꝑ doctissimo: memorabilissimo: rarissimo ponamus maxĩe doctus, maxĩe memorabilis, maxĩe rarus.

Supioribus diebus vel annis melius q̃ ꝫ retroactis aut p̃teritis.

Statua imago sculpta in lapidẽ vel lignũ, & nõ ẽ idẽ qđ colũna, inepte ergo sacrificuli de vxore Loth cõuersa ĩ statuã sal' id de colũna interp̃tant̃.

Strophiũ fascia pãnicul⁹ ad tergẽdas nares aptũ: & melius dicitur q̃ ꝫ facietum.

¶T

Tanti & quãti hæc duo cõposita q ꝫ ab eis tãtidẽ quãtidẽ quãtilibet: tãtidẽq ꝫ: cõparatiua pluris & minoris: & nõ vlla alia noĩa q̃unt ĩ gtõ casu adiũgi his ṽbis emo: venũdo: vẽdo: mercor: cõparo: estimo: taxo:

NOMINIBVS.

Liceor: addico: distraho: mētior, ꝑ ęstimo. Cōstat cōduco loco fœneror paciscor pāgo pepigi. Cōdēno, & si q̄ sunt alia siſ̄is hoꝝ significatiōis. Nō aūt dr̄, hic vēdidit patriā auri. Priamꝰ redemit corpꝰ Hectoris auri, sed licet dicere. Quāti emisti, tanti æstimo. Emisti equū decē florenis an pluris. itaq̄ ꝙ hi duo casꝰ gt̄us & abltūs iuxta idē ꝟbū hæret Lau. va.

Teres meliꝰ q̄ꝫ rotūdus dr̄. Totꝰ, eiꝰ loco Vniuersus pulchre sumit̄.

Tempestas ꝑ ætate & tpe ab oratoribus ponit̄ a poetis aūt ꝑ turbatione cœli. Tonatio suauius q̄ꝫ tonitruū.

V

Vniuersalis affirmatiua vel negatiua in fine orōis ornat, vt Que vir bonus facit, laudāt oēs. Quē te magis diligā habeo neminē. Vel insigne aliqd̄ nomē adiectm̄, q̄lia sunt insignis, egregiꝰ, spectatꝰ, magnificus, vt que ad me scribis sunt egregia. Vl̄ aliqd̄ insigne aduerbiū, vt q̄ mihi iussisti pfœci oīa diligenter.

Valetudo ꝑ sanitate, tm̄ frequētissime ꝑ languore accipit̄, vt Cicero ad Teren. Valetudinē tuā cura diligēter, hoc est laborē & infirmitatē. Freqn̄ter tm̄ apponimꝰ adiectm̄, vt faustū vel infaustū, ad distinguēdū statū corpis, vt qua valetudine es, q̄ valetudine viuis, Rn̄debis, īfirma aduersa mala valetudine. Vel cōtra bona, incolumi, optīa valetudīe.

Versipellis est dolosus, duplex, simulator carēs integritate, aliud hn̄s in ore, aliud in pectore.

Verbis, abltūs iste nōnunq̄ꝫ omittit ita vt nō cohereat substātm̄ suo adiectiuo, vt paucis tecū agā. Non est opꝰ multis, breuibus non expediemus, subintellige verbis.

Vicus melius q̄ꝫ villa, villa est em̄ p̄dium. Vn̄ villicus.

Volatilia ꝑ volucribus ponūtur.

Venustus ꝑ pulcher. Venustas. i. pulchritudo. Venuste. i. pulchre.

Vniuersitas, melius dr̄ gymnasiū, academia, palestra.

Vter, i. ille vel ille, & est tm̄ de duobus, Vniuersus hoc est totus.

¶DE PRONOMINIBVS.

Ronomina in ꝟbis prime & secunde psonaꝝ inclusa, si exprimant̄, non adimūt orationis venustatē.

P Tute ꝑ tuipse. vel tumet oratores ponūt̄. Terentius. Tute intristi tibi exedendum puta.

Ipse ornate ponit̄ loco huiꝰ syllabe met, vt ego ipse tu ipse, ille ipse, nos ip̄i, vobis ip̄is, ꝑ egomet, tuimet, illemet, nosmet, vosmet. Et additur ad ꝓnomīa deriuatiua, vt in euang. Tuā ipsiꝰ aīam. Et Cice. li. vi. epl̄aꝝ. Itaq̄ꝫ contētus ero nr̄a ipoꝝ amicitia.

Mei tui sui nostri vestri primitīa iūgunt̄ adiectiuis q̄ copiosam quandā abūdātiā importāt, aut ꝓmptū amorē, vel odiū, vel efficacē cupiditatem demonstrāt, vt mei amātissimus, tui obseruātissimus, nullū tui amantiorem credas.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-187715-p0015-1
DFG

Cũ duarꝫ rerꝫ demõstratio vel relatio sese offert, ꝓnomẽ ille: remotiori. Hic ꝟo viciniori rñdeat: vt Iacob⁹ Scot⁹ argentineñ. de morte. Horrida sũ prauis: iustis optabile luceꝫ. Illos suppliciis: hos ego mitto polo.

Neme. tete: sese: geminata totalitatẽ significãt. vt sua sedecꝫ offert: hoc est seipm totum.

Hic in casib⁹ exeũtibus in s, admittit ce, syllabã: vt huiusce hisce hosce hasce, sic & eiusce.

Is relatm̃ nõ longe a suo ãcedente collocet̃, vt Scipio Africanus is q Carthaginem deuicit.

Id genus, ꝓ illius gñis vsurpãt oratores, vt multa sũt id gen⁹ mõstra. De multis id genus rebus locut⁹ est: hoc est illius gñis.

Oratio frequẽter a relatiuo qs & ei⁹ obliqs incipiat: qd' & suo ãcedẽti ꝑponat̃, vt q̊s in vrbe tumultus excitasti; multarꝫ seditionũ pricipium & causa fuerunt.

Id & quod referũt̃ ad aliud interdũ ãcedẽs q̃ꝫ solẽt cõiter, vt audio te esse studiosum philosophię: qd' est mihi magnũ solatiũ. Lau. Val.

Relatm̃ qui, nõ immediate seq̃t̃ suũ ãcedẽs, sed inter ea qddã interponat̃, vt hoies diligo q paci & studio vacãt. nõ hoies q vacãt &c. Cicero eloquẽtissim⁹ fuit q aliis ni dicẽdo ꝑstitit. nõ Cicero q ꝑstitit &c.

Quis adiecta syllaba nam: exornat̃, vt Quisnam: cuiusnam: cuinam: quonam; quænam; quodnam.

Qui quæ qd' inter duo substantiua positũ: seqñti nõnunq̃ꝫ: & nõ ꝑcedẽti cõcordam⁹: vt est loc⁹ in carcere qd' Tullianũ appellat̃. Pli. in coitu ꝟo lunæ qd' interluniũ vocãt. Tulli⁹. tũ cõuenticula hoim̃ q̃ postea ciuitates vocauerũt. tum domicilia cõiuncta quas vrbes dicimus.

Quotienscũqꝫ relatm̃ cũ suo ꝟbo ãcedẽti ꝑponit̃: tũc ipm ãcedens ꝑpulchre in casu ipi relatiuo cõcordat: licet cũ apposito in casu discordet: vt Terẽ. populo vt placerẽt quas fecisset fabulas. Ouidi. de Proserpina scribẽs. Cecidere sinu quas legerat herbas. Quintilianus. Timeo ne quos porrexerint cibos: venena sint.

Quidni: ꝓ cur nõ: Tullianũ est: & a disertis valde frequẽtatum.

Qui quæ quid in rectis & in obliqs ꝓ aliqs accipit̃. Terẽ. Nec cui vestrũ sit minꝫ. Cui. i. alicui. Et in euãg. Si q̊ min⁹: hoc est in aliq̊ minus.

Qui aduerbialr̃ sumit̃, ꝓ quare: & ꝓ qualiter. Terenti⁹. Qui minus q̃ Hercules seruiuit omphale. Qui id est quare. Horati⁹. Qui sit Mecenas qui. i. qualiter vel quomõ.

Loco aliqs vel quidã venustius qsqꝫ vel quispiã.

Qui, ꝓ q̊ in abltõ sumit̃. Cicero ei postponit ꝑpõem cum. vt qcum. i. cũ q̊. Catull. Passer delitiæ meæ puellę q cũ ludere quẽ ĩ sinu tenere &c.

Quisqs. i. oĩs q: vel qcunqꝫ, qcquid. i. omẽ qd': vel q̊dcunqꝫ. Differũt tñ qcqd & q̊dcunqꝫ: cũ qcqd sit substantm̃. vt qcqd festiuũ: qcqd molle: qcqd tenerꝫ: qcqd iucũditatis: qcqd gaudij: qcqd pecuniarũ. Quod

cunq̃ vero est adiectiuũ, vt quodcũq̃ telũ: quodcũq̃ scutũ: quodcũq̃ iaculum. Lau. val.

Quo sæpe pro vt, Terẽ. Fictũ id q̃ patrẽ suũ cælaret. Cuius cuia cuiũ responsiuũ sitis vel alterius casus admittũt vt cuiũ pecus. Rñderi põt: meũ vel illius. Lau. val.

Deriuatiua me⁹ tu⁹ suus noster vester licet adiectiua sint: sustinent tñ pulchre secũ alia q̃q̃ adiectiua, vt optima mea erga te cõiũctio: clarissima tua ṽtus: amplissima tua bñmerita. Hoꝝ q̃nq̃ abliũ fœminini ornatissime coniũgunť ṽbis imp̃sonalibus interest & refert, vt mea interest, tua refert: hoc est ad me ptinet. Mihi vel tibi vtile est. Sic & sua nr̃a vestra. Meo iure p̃cat idem quodãmodo qđ mea auctoritate, meaq̃ licẽtia cõcessa mihi ab oĩbus libertate. Lau. val.

Tui causa vel tua causa plurimũ differũt. Tui cã facio: qđ tibi ĩpsi ad quẽ loq̃r exhibeo, vt tui cã ad Antonij castra, pfect⁹ sum: qđ est tuæ psonæ tuẽdæ grã. Sed tua cã facio alteri qddam, ppter te cõtẽplatione tui sperãs rem tibi gratã fœcisse cum alteri pdessem.

Nostras vestras cuias (q̃ patriã & natiõem innuũt) pulchre substantiua flagitãt: vt Georgius gemmingen p̃posit⁹ in q̃dã ep̃la: Eant cubitũ nostrates philosophi balbutiẽtes sortẽ currere: & Platonẽ disputar̃. Etiam hæc pnoĩa ptes & q̃si sectã p̃cãt: vt nostrates philosopli non sũt ita populares vt vestrates. q ab Epicuri schola pdierũt Et ciuitates philosophi vos estis: stoici ne an academici, an pipatetici: an nr̃ates epicurei. Cice. Putares ne vnq̃ accidere posse vt mihi ṽba decissent: nõ solũ ista vestratia oratoria: sed hæc etiã leuia nostratia. Lau. val.

Aduerbiũ ne ĩterrogãdi: apte cõponiť pnoĩ hic: interserẽdo ci syllam vt hiccine ẽ bon⁹ vir: hãccine cõtumeliã tã ĩsignẽ: hoccine ẽ officiũ p̃ris Ecce cõponiť cũ pnoĩb⁹ cum eã, illũ illã &c. vt Eccũ eccã: eccos eccas: ellũ ellã ello ellas: hoc est, ecce hic eũ: subintellige viꝝ de q̃ agebam⁹. eccũ eccã ecce hic eã mulierẽ de q̃ mẽtio erat. Terẽ. Eccũ Parmenonẽ. Lau.

DE VERBIS.

Verbum in fine locutiõis ponar̃: vt supra meminim⁹ de principio & fine locutionis: p̃cepto, iij. si saltẽ quandã secũ sonoritatẽ afferat. Sic & Tullius in orationis fine explicauit dicere maluit q̃ explicauit. nam si explicuit diceret: impfecto & in debili nũero ṽboꝝ sonus clauderer̃. Aullus. gel.

Cõiunctiuũ in infinitiuũ suppositũ eius tu: vel aliud q̃dcunq̃ siue explicitum siue implicitũ in accusatiuũ pulchre mutamus: & ip̃am coniũctionem q̃ vel vt: coniũctiuo adiunctam e medio tollimus: vt volo q̃ tu scribas, iubeo q̃ tu manduces, noui q̃ tu ludas, cupio q̃ tu pficiscaris ad vrbem, gaudeo q̃ decanatũ consecutus es, cupio q̃ Marcus veniat. Lepidus dicũtur hæc his verbis: Volo te scribere, iubeo te mãducare, noui te ludere, cupio te pficisci ad vrbẽ, gaudeo te decana-

B

tum cōsecutū esse, cupio Marcū venire. Et si forte p amphibologiā duo accusatiui circa v̄bū infinitū interuenerit, ille suppositi locū habebit q̄ infinitū immediati⁹ p̄cesserit, vt puto Pyrrhū romanos vincere posse hoc est, puto q̄ romani possint vincere Pyrrhum.

Verba composita cū nōnullis p̄pōibus & aduerbijs latiniora sunt q̄ si separent̄ dictiones cōponētes, vt exeo domo, vel exeo domū melius q̄ eo ex domo, vel eo extra domū, extrudo, expello, cōpono, sepono, compulsor. Reddo & redeo p iterū & econuerso do & eo.

Malo p magis volo, Intersum & īterfui ecclīæ, lectioni, bello, sum vel fui in ecclesia, lectione, bello. Sic q̄ de alijs infinitis.

¶ A

Abdicare se consulatu, magistratu, dignitate, ornatius dr̄ q̄ resignare consulatū magistratū & dignitatē. Absoluo p expedio.

Abhorreo ab hac re. Exhorreo hancrem. hoc semp postulat actm̄, illud v̄o huiusmodi abltm̄. Lau. val.

Accuso arguo & huiusmodi v̄ba apte cū gtō construūtur, vt arguo te doli, accuso te mendatij.

Accingo me huic opi, p p̄paro & dispono me ad tale opus, vel ad aliquid efficiendum.

Accedo is, it, p addor eris. addit̄ vel adiungo, vt accedit ad meas miserias dolor. hoc est addit̄. Inde accessio. i. additio, adiectio incremētū. Sed accesus est appropinqtio vel additio. Lau. val.

Accerso. i. vado ad vocādū vel voco. Tere. Obstetrice accerso. Quidā in q̄rta etiā cōiugatione viūt, vt alibi, Mitte in loppen & accersi simonē quendā q cognoīatur Petrus. Lau. val.

Accipio p audio & cognosco puenuste dr̄. vt accepi ex rumorib⁹, accepi ex fama, ex nūcijs. i. itellexi. qd velī paucis accipe. i. audi vl̄ itellige.

Actū est, semp in malā ptem accipit̄, vt actū est de republica. i. respublica extincta, desp̄ata, p̄dita est. Lau. val.

Admitto p committo, vt admisit scelus.

Adorior. i. aggredior attēdo alloq̄r, vt adort⁹ sum hūc v̄bis suauissimis,

Adamare p valde amare. Adimo p aufero & tollo.

Ades p assis, idē est q̄ huc veni. Vir. Huc ades o formosa puer.

Admoueo manū. i. appono manū. Amoueo. i. remoueo. Sic & aduerto & auerto differūt, vt aduerto oculos & mentē. i. conuerto ad aliquē locum &c. Lau. val.

Aduersor tibi notū est auersor te, hoc est detestor, & vultū auerto a te Sic in deuterono. Gētes quas dn̄s auersatur. i. detestat̄ & abominat̄. & a qbus p̄ odio vultū auertit. Multi nō indocti legūt scribūtq̄: aduersat̄ dominus. Lau. val.

Affero cōmunissimū v̄bum esse potest, vt affers mihi dolorē gaudium, voluptatē, tediū, damnū, cōmodū honorē hoc ē: tu facis me dole

re, gaudere, vel res causa voluptatis, tedij, damni, vtilitatis, honoris.

Afficio æque generale est cum ablatiuo siue in bonam siue in malam partem, vt afficis me iniuria, contumelia, honore, probro, damno, gaudio, tedio, voluptate, quod est facis mihi iniuriam, contumeliam, honorem, probrum, damnum, tedium, voluptatem. Lau. val.

Agere gratias est verbo, quod quidam barbare dicunt: regratior. Habere gratias est animo, cum memorem accepti beneficij mentem animumque habeo: & inuicem gratificandi voluntatem. Referre siue reddere gratias, est facto: vt si tu a me subleuatus aut pecunia aut patrocinio aut manu alio vt subsidio: vicissim me aliquo modo subleuaueris, gratias retulisti, reddidistique. Dicimus item ago grates sed sæpius apud poetas quam necessitate versus, ago gratias, dicere non possunt. Laurentius Valla. Et supra præcepto vltimo. De principio & fine locutionis.

Allucinari est a caligine aberrare aut dissimulare.

Animaduerto, i. intueor & considero. Animaduerto in te, i. punio.

Punire autem est quorumcunque siue iure siue iniuria. Animaduertere est eius qui in alterum habet potestatem ordine ac rite cum animaduersione penuria. Lau.

Appendere pro suspendere. Asporto, i. hinc in alium locum porto.

Appellere est nauem ad littus mouere & applicare.

Aspernor, sperno, contemno, despicio, refuto: repudio sunt synonima.

Asseuero, affirmo, assero, pro veritate dico.

Astipulor, i. accedo, testimonium prebeo, sic & alludo.

Ausculto te, i. audio te. Ausculto tibi: hoc est obedio tibi. Valla.

Autumo, arbitror, puto, existimo, reor: coniicio ornata sunt synonima.

Auiso non est vere romanum, sed pro eo ponitur premoneo & commonefacio.

¶ B

Benemeritus sum de aliquo cui bene feci, vt benemeritus sum de repub. hoc est beneficium in eam contuli.

Bene veneris & bene veneritis more vulgari magis quam probato dicitur, sed apud latinos aliud verbum est quo adeunti nos respondemus, vt salue & saluete. Lau. val.

Beo beatum facio, inde beatus. Benedico tibi melius quam benedico te.

¶ C

Capio habet reciprocum quendam vsum, vt idem sit: cepit voluptatem, & cepit me voluptas, & in passiuo: captus sum delectatione, & in cœteris que ad delectationem pertinent, vt captus sum amœnitate loci dulcedine vocis, spe mulieris: amore pecuniarum, spe bonorum, magnitudine sublimitateque materie. Item dicitur cepit me tedium, cepit me obliuio, cepit me odium, cepit me societas ciuitatis, cepit me amor patrie, cepit me fauor principis, cepit me magnanimitas fortissimi gentis, cepit me ingenium bone indolis adolescentium. Differt autem capio a sumo: quia capere fcat vel sponte vel non sponte accipere

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-187715-p0019-7

sumere tm̄ sponte, vt cepi labores, cepi molestiā, cepi dolorē, cepi vel suscepi inimicitias, suscepi curas, suscepi sumptus, accepi calamitatē, accepi cladē, accepi damnū, accepi iniuriā, accepi cōtumeliā, accepi repulsam, accepi vuln⁹. Hoc vltimū meli⁹ dr̄ ꝙ sustinui aut ꝑpessus sū vulnus. Dicit̄ rursus sumo suppliciū, sūmo poenā nō q̄dē in meipm̄: sed a me in aliū infligi intelligit̄, ideoq; adiungit̄ abltūs cū ꝓpone de. Sumere etiā & assumere ꝓ̄cat nimiū & iterdū ꝓ arrogāter sibi tribuere. Lau.

Callere ꝓ scire & prudentē esse & intelligere ponit̄.

Calumniari est falsa crimina imponere. Iñ calumniator.

Canonizare: melius dr̄ inter diuos referre.

Canere est poetarū in v̄su scilicet. Dicere v̄o scribere & orare rhetorum sunt in orōne soluta.

Caueo frequēter ꝓ ꝓuideo. vt lege cautū est. i. ꝓuisum, ornate tm̄ etiā ꝓ v̄bo vito ac fugio. vt Turpes & obscenos mores ingenui viri cauēt

Cedo sedē meli⁹ ꝙ do locū. Vale. Maxi. Libēter tibi meā sedē cedo,

Cesso: moror: differo: retardo idē sunt. vt cesso alloqui.

Certiorē facere vel reddere in ep̄lis frequenter vsurpat̄: vt faciā te de hac re certiorē. hoc est significabo tibi hāc rem.

Certū est. nō solū accipit̄ ꝓ manifestū est: sed etiā ꝓ deliberatū & cōstitutū est. In quo secūdo sensu plerūq; adiungit̄ dtūs cū infinitiuo: vt certū ē mihi ire in hispaniā. Nōnunꝙ dtūs subintelligit̄: vt apud Virg. Certū est in syluis inter spelea ferarꝫ, malle pati, supple mihi. Lau. val.

Cingere obsidione ciuitatē melius: ꝙ circūdare & obsidere,

Cito as. i. allego: vt cito Vergiliū. i. allego.

Cōducit ꝓ vtile est, vt studia secreta maxīe cōducunt. Lau. val.

Cōciliamus nobis alicui⁹ amorē & bñuolētiā, nō aūt grām. Sed inimus grām: nō aūt inimus amorē & bñuolentiā. Significant aūt talia v̄ba cōtrahere vel compare. Lau. val.

Cohibere. i. coercere pro abstrahere.

Collocare apud quēpiam bñficiū: est bñficiū alicui impēdere & facere: vt apud gratos viros bñficiū collocasti.

Cōficior passiua voce in malū frequēter ꝓ defectu perire aut cōsumi notat, vt vir miser cōficit̄ frigore, fame, dolore & merore, labore: senio morbo cōfectus. Cōtaminare. i. inquinare ꝓ maculare.

Cōflaui æs alienā, & cōtraxi æs alienū, idē ē ꝙ fact⁹ sum debitor pecuniæ alienæ. Dissolui es alienū. i. q̄d cōtraxerā æs alienū restitui Lau.

Complaceo v̄bi loco, rhetores vtūt his v̄bis. Morē gero, obsequor obsecundo.

Cōmitto ꝓ expono, vt cōmitto me fortunæ. i. expono me fortunæ.

Cōplector aliquē amore, charitate & bñuolentia. In aīo etiā absens. Amplector potius copis est.

Conor. i. intendo & plusꝙ intendo.

Consequor, assequor, adipiscor, nanciscor ꝓ acq̃ro vel obtineo, q̃ vba sunt cp̃lis apta. Conseq tñ interdũ pfecte ſcat exprimere vel explicare aliqd & recẽsere, pſertim si abltũs addat̃, vt v̾bis, lr̃is, orõne, sermone, scriptis conseq &c. Comparo ꝓ acquiro.

Cõsulo te, cõsiliũ peto a te, vel interrogo & inq̃ro. Cõsulo tibi, hoc ẽ cõsiliũ do tibi, vel ꝓ uideo tibi, vt consulo vitæ tuæ, cõsulo a vetudini, consulo dignitati. Lau. val.

Cõfero hoc ẽ, ꝓsum vel idẽ qđ trãsfero, vt cõfero me ad Heidelbergẽ (se gymnasiũ.

Coniecto cõiicio cõiecturo cõiecturã facio, cõiecturã capio, cõiectura ducor, cõiectura colligo eandẽ hñt ſcationẽ.

Complodere est manus adinuicẽ collidere.

Comitari melius q̃ seq, & est ꝓprie iuniorꝫ sequẽtiũ maiores.

Cõfutare est qđ obiicit vel obiici posset, dissoluere, eneruare, cassare.

Cõuenio cũ actõ ſcat alloq & v̾ba facere ad aliquẽ. Teren. Nunc pergam, deo, vt conueniã Parmenonẽ.

Cordi est. i. delectat & placet. In aĩo est. i. in aĩo habeo, vel anim⁹ ẽ mihi, volo atq cõstituo. Lau. val. Correspõdere, ornati⁹ rñdere dr̃.

Credo ꝓ cõfido & potius ꝓ cõmitto venustissime ponit̃, vt credo tibi mea consilia, mea secreta, credo tibi grandẽ pecuniã.

Compello prime cõiugationis, ꝓ alloq, cũ actõ sicut cõuenio, apud doctos inuenit̃. ¶D

Dare laudi est laudare. Dare vitio ẽ vituperare, vt do tibi hãc rẽ laudi. i. laudo te de hac re, de vitio. i. vitupero.

Dedo totalit̃ do. & dedor deditus totalr̃ datus. Teren. Ego ne vt me Dedico melius q̃ approprio sanctifico. (Thaidi dedã.

Declamare ꝓ orare & cõcionari elegãter ponit̃. Iñ declamatio.

Delecto tertia ꝓsona cũ ntõ rei delictãtis. Sed oblecto cũ abltõ eiusdẽ rei, vt delectat me studiũ humanitatis, & oblecto me studio humanitatis. Delectat me rus, & oblecto me rure.

Deponẽtia nõnulla sunt q̃bus etiã in actiuã voce vti licet, vt assentio assentior, impertio impertior, nõ impartio auctore Priscia. Sic & obiurgo obiurgor, altereo altercor, fabrico fabricor, couerto couertor, cœno cœnor, lachrymo lachrymor. Et Aulus gel. addit munero & muneror, significo significor, sacrifico sacrificor, fœnero fœneror, pignero pigneror, & alia istiusmõi plæraq, & Nonius marcell⁹ multo plura addit.

Dediscere ornati⁹ q̃ scita obliuisci. Decerno decreui ꝓ statuo, cõstituo, meli⁹ q̃ ꝓpono ꝓposui. Deficio cũ actõ vtunt̃ oratores, vt edificit me pecunia. i. deest mihi pecunia, ſcat etiã ꝑ infidelitatẽ recedere ab aliq duce exercit⁹, aut a suo principe vt alpinates defecerũt a duce lygurũ ad regẽ gallorꝫ. Idẽ desciso. Depcor in bonũ & in malũ q̃q. pro detestor, execror, depello, abominor sumi posse vult Aulus gel. li. viii. ca. xvi. tamẽ ei Lau. val. cõtrariũ sentit li. vi. ca. xxiiii.

Descēdo non solū de loco sup̄iore in inferiorē mutari s̄cat: sed etiā in locum planū: & in negotiū quodcūq; se accingere innuit. vt descendo in p̄liū: descēdo in forū: descēdo in campū dicimus. Lau. val.

Deiero. i. false iuro periero: & venit a iuro mutato u in e.

Desydero cū actō rei qua caremus & quā optam⁹: pulchꝝ est. vt desydero prudētiā tuā, cū ea careas: desydero tuā p̄ntiā cū a me sis absēs

Deturbare est cum impetu deijcere.

Deuincio non solū p̄ obligo: & deuictus p̄ obligatus ep̄lis apta sunt sed etiā p̄ coniūgo & coniūctus, vt magna mihi charitate deuinct⁹ es. i. coniūctus & quasi colligatus.

Diluere vinū elegātius q̄ lymphare. Lū vinū dilutū tius. tissimū.

Diligere temere & delicate rē aliquā, elegantius dici potest: in delicijs habere. Vale. Maxi. decesserat catellus quē puella in delicijs habuerat.

Do tibi l̄ras tanq̄ tabellario. do ad te l̄ras. s. ad te p̄ferendas. aliqn̄ hi duo casus coniūgunt. vt dedi illi ad te l̄ras. Ergo q̄ mittit l̄ras: dat. Qui p̄fert: reddit Is ad quē dant: accipit. Lau. val.

Do fidē. i. aliq̄d sancte p̄mitto. Habeo fidē: ē credo ꝟbis alteri⁹. Lau.

Dono veniā. i. ignosco vel licentiā concedo.

Dono tibi munus: ornati⁹ p̄ actm̄ & ablm̄ exprimit. vt dono te muneṙe. dono te militarib⁹ armis. Et in passiuo: vt donat⁹ sū imunitate regijs munerib⁹ &c. meli⁹ q̄ p̄ actōs, vt dono tibi mun⁹, dono tibi arma.

Dolet mihi caput. Ilia tibi dolēt: meli⁹ q̄ doleo caput: doles ilia. Lau.

Duco ornare p̄ censeo ponit̄. vt dignū duxi, p̄ quo imperiti ponunt. dico. Vale. Max. oīa post religionē ponēda nr̄a ciuitas duxit.

E

Eo, synonima habet: vt Antoni⁹ iuit ad castra. Dici aliter p̄t Antonius castra petiuit. Ad castra p̄fectus est: ad castra se cōtulit: in castra se recepit. Concordat. Lau. val.

Aequo hoc est æqual'r valeo. vt Plato æquat Aristotelē. Sic & eq̄paro cū actō.

Efflagito p̄ vehemēter postulo.

Euado cū ntō vel cū actō & p̄pōne in, s̄cat idem q̄d' efficior: vt euasit vir doctus, exp̄tus, eloquēs, aut euasit in virꝝ doctū, exp̄tū, eloquentē hoc est sanctus est vel effectus est vir doctus, exp̄tus, eloquēs.

Expiare p̄ pugnare & p̄prie ad diuina p̄tinet.

Excipio p̄ suscipio. vt excepit me hūaniter. i. suscepit. Et in euāg. Excepit eum in domū suam.

Existimo puto cōijcio arbitror opinor re: idē s̄cant. Sed æstimo valet q̄d' taxo penso Lau. val.

Exaudio est audita peteṅti cōcedo. Audio est auribus accipio. Laurenc. q̄q; differūt oro & exoro, q̄a exoro est cū effectu Sic suadeo & p̄suadeo, q̄a tūc p̄suadeo alicui cū mihi cōsentiēs cōsiliū meū secutus fuerit.

Expedio p̄ libero & soluo, etiā pro narro & in ordīe recēseo vel reci

to. Teren. Istud quicquid est: primũ expedi: hoc est narra.

¶F

Facio te certiorẽ: non certũ: nisi in carmine. nõ tñ ago te certiorẽ. facio tibi gratũ. nõ ago tibi gratũ. Facio ludos: facio rẽ diuinã: facio sacrificiũ: facio solẽnitatẽ. nunq̃ p ꝟbũ ago. Itẽ feci iacturã: feci damnũ: feci naufragiũ. Vix vnq̃ passus sum illa. Feci fugã cũ ego alterũ fugi. Feci timorẽ cũ alter timuit me. feci iter: nõ egi. feci copiã: nõ egi aut dedi: feci lucrũ: non acqsiui lucrũ. Vrinã fecit: stercus fecit: non aũt emisit. Lau.

Facio tibi iniuriã. & facio tibi cõtumeliã: afficio te iniuria: & afficio te cõtumelia. afficio te molestia: sed non facio tibi molestiã. Lau. val.

Fecit mihi honorẽ: melius dr̃: impendit mihi honorẽ.

Facere iter, est ingredi iter aut viã: qđ imperiti loquunt̃ itinerare. Viã facere: est vbi nõ erat via ac trãsit⁹ apire. Munire viã est reficere ac substruere lapidib⁹. quales sunt viæ romæ a plærisq̃ portis in multorũ dierũ iter silicibus stratæ. Dicim⁹ etiã ripã munire: alueũ munire: cũ illa reficimus vel reparamus. Iter habere est iter aliquẽ esse facturũ. Lau.

Fallo pro frustor & decipio, vt fefellit me tua imago. spes me fefellit, hoc est decepit & frustra est, sed non me fallit, non me pterit, non me fugit idẽ ſcant qđ non ignoro, teste Quintiliano.

Faxo is, it. i. faciã as, at, ꝟbum deficiens comicis gratum.

Floccipendo, puipẽdo, nihilipẽdo p contemno. & etiam floccifacio paruifacio, nihilifacio.

Ferire fœdus: est componere fœdus. Et pcussum fœdus, i. cõstitutũ atq̃ compositum.

Fero opẽ & auxiliũ dicimus. Do auxiliũ ilr, sed non do opẽ: sed fero. Vñ opitulor ꝟbum ab oratorib⁹ vsurpatũ. Lau. val. Fert dr̃ aiunt ꝓposita vt: deseruiũt experimẽdã cõem famã aut rumorẽ de aliqua re: & sæpe includit̃ parenthesis loco.

Floreo, p vigeo oratoriũ est: & pticipiũ suũ, vt florente reip. statu.

Fundo apud historicos p dispgo ponit̃.

Fore ſcat futurũ esse, non tñ semꝑ. lice: forẽ fores foret idẽ sit qđ cẽm esses esset: quare cũ nõie iũgi debet fore, non cũ pticipio futuri tpis: ne duo futura simul confundam⁹, vt spero te amicũ vel amatorẽ meũ fore, non aũt amaturũ fore: sed tñ amaturũ: ne videaris hoc dicere. Spero te futurũ amaturũ. qđ rõ non patit̃: cũ futurũ supuacuũ sit. Idẽ de pticipio futuro passiui, vt timeo te ꝟberandũ fore. Credo te pmouendũ fore. Satis erat ꝟberãdũ & pmouendũ. Vel adiũgi his p̃t infinitiuus esse. Componunt̃ a fore affore & defore. Sed abfore, minus in vsu est. Confore & pfore apud comicos reperiunt̃. Lau. val.

Frequẽtatiua sæpe numero p ꝟbis primitiuis (a qb⁹ originẽ sumpserũt) si qñ fortiorẽ sonũ gerãt: lepide ponunt̃, vt, p conijcio coniecto: p maneo mãsito, p lego lectito: p impero ĩperito: p amplector ãplexor

Frui re aliqua, ſcat ex ea re delectatõem voluptatẽq; cape. Nã & frui delectari voluptatẽq; cape idẽ ſcat. Iñ fret⁹. i. cõfiſus ablto iũgit: vt fretus hũanitate, comitate, iuſticia tua. Fungor eſt idẽ q̃d offitiũ munuſq; ago, vt fungor magiſtratu, fungor p̃tura, fungor legatõe, fũgor officio vitæ: munere mihi aſsignato ab ĩpatore de eo q̃ adminiſtrẽ gubernẽq; corpus. Iñ defunctus ẽ vita. i. finiuit offitiũ vitæ. Lau. pa 344

¶G

Gero v̾bũ cũ noĩbus dignitatũ: honoris ac magiſtrat⁹: aptiſsime ponit: cũ ſcare volum⁹ aliquẽ eſſe in tali vel in tali honore ac ſtatu cõſtitutũ: vt hic gerit conſulẽ romæ. i. hic eſt romæ cõſul. ita conſil̾r p̃torẽ gerit: ĩpatorem gerñt: principẽ gerit.

Gratificare ſcat maius gratũ facere minus: qđ eſt, ̄ppe idẽ qđ obſequi & inſeruire: ſed dicim⁹ deũ gratificari hoĩbus: non aũt gratũ facere: q̃ſi idem ſit qđ b̄nficia conferre. Lau. val. pa: 375

Gratulari ẽ v̾bo teſtari: te gauder̄ fortunã alteri⁹: vt gratulor tibi ob p̃turã adeptã. Et differt a gaudeo: q̃a p̃t gratulari q̃s cũ mĩme gaudeat immo doleat: qđ frequẽter vſu venit vtiq; inr̄ falſos amicos: cũ alter inuid⁹ atq; emul⁹. tacite q̃dẽ dolẽs q̃ alter honorib⁹ auct⁹ ſit: tñ illi gratulat̄. In eadẽ ſcatõe accipit̄ grator: ſed poeticũ hiſtoricũq; eſt. Dicim⁹ aliq̃ñ gratulari, p eo qđ ẽ gr̃as agere: ſed nõ fere niſi dĳs ĩmortalib⁹. Lau. pa: 380

Gaudemur nobis Gratulamur alĳs.

¶H

Habere me aliquid & poſſidere: ſi velim elegãter v̾bis explicare non p v̾bũ habeo: ſed ſubſtãtĩ ſum cũ dtõ cõmode id fiet: vt ſũt mihi liberi: hoc eſt habeo liberos. Itẽ nõ habeo amicos: pecuniã. equũ: meli⁹ dixeris. Non ſũt mihi amici, nõ eſt mihi pecunia, non ẽ mihi equus.

Habere auctoritatẽ is dr̄ in q̃ eſt vis: poteſtas: dignitas: ornatiuſq; dr̄. Hic habet magnã auctoritatẽ. vel hic eſt hõ magnæ auctoritatis apud principẽ: q̃ ſi dicas. hic multũ poteſt. hic eſt multum auditus apud pricipem. Etiã talis p̃t dici auctor. vel auctor eſt idem qđ factor vel conditor: vt illũ q̃ fecit aliqđ opus, q̃ egit bellũ, tegit pacẽ, auctorẽ o pis, auctorẽ belli, auctorẽ pacis dicim⁹: nũq; autorẽ. Auctorare ẽ obligare & ſubĳcere. Auctoramẽtũ ſcat q̃ſi obligatõem & nexũ. vl̾ q̃ſi ſtupendiũ quoddã & p̃cium cuiuſdã militiæ ac pugnæ actioniſq;. Lau. val. pa: 217

Habeo beneuolentiã, melius dr̄ gero beneuolentiã.

Habere gr̃as ſupra. Agere gratias. Habeo fidẽ: ſupra. Do fidẽ.

Habeo polliceri, habeo cõuenire, habeo audire: id eſt qđ pollicendum eſt mihi. cõueniendũ. audiendũ eſt mihi. Lau. val. pa: 397

Habeo vel habui orationẽ Non facio vel feci orationẽ. Feci ſermonẽ potius q̃ habui. Nonnũq; etiã habui Lau. val. pa 399

Habeo hanc rem in memoria, habeo vel teneo hanc rẽ memoria. Teneo hãc rem memoria; huius rei memoriã habeo.

Habeo cũ aduerbijs bñ & male adiũgit, vt bñ habeo me. hæc res bñ se hẽt: hoc ẽ bñ stat hæc res. Et ĩ pticipio: vt bñ hñs me venio rure. Lau.

Habere ætatẽ varijs modis explicat̃, vt hic habet vigiti annos, hic vigesimũ annũ agit, degit vigesimũ ætatis annũ, hic est vigiti annos natus aut nactus.

Hiscere a peritis nõnunq̃ p loqui accipit̃.

I

In animo est: supra. Cordi est. Illudo tibi, illudo te, p irrideo.

Incũbo studijs. Incũbo in studia & ad studia.

Incũbo remis, sed nõ incũbo in remos & ad remos. Cũ accurati⁹ qd mẽte agim⁹ ĩcũbere dicimur: q̃si toto pectore diligẽtiã & conatũ adhibẽtes, sicut ecõtrario supini dicunt̃ q negligẽter agũt. Lau. val.

Impendo operã, p do operam.

Innitor est se fundare in aliq̃ & cõfidere q̃dammõ. Inñ innixus.

Incido media longa, & pticipiũ incisæ cũ ppõne & abltõ: nõ actõ cõiungi petũt, vt incisæ sunt lr̃e in marmore: in gẽma: in lapidẽ, in ligno in auro. Nõ aũt in marmor: in gemmã: in lapidẽ: in lignũ: in aurꝫ: Sed ediuerso in æs: & nõ in ære. Lau. val.

Increpuit apud me hæc res ad noticiã ptinet: & significat quasi ad aures meas peruenit.

Indicere pprie est denũciare: vt indictũ est bellũ. Romulus indixit spectatulũ. Edicere est magistratuũ & regũ. Vñ edictũ cõsulũ, nã edicta cõsulũ sũt lr̃e eoꝝ q̃bus aliqd iubẽt atq̃ imperãt Laurẽ. li. v. ca. lxviij. Ibidem qũo differunt mãdo. pcipio iubeo.

Indulgeo nõ s̃cat ignoscere sed obsequent̃ cõcedere delicateq̃ tribuere. In ea s̃catõe v sus ẽ auctor latinissim⁹ q̃ mille annis nemo carmẽ scripsit elegãti⁹ cũ dicit. Indulgere gulæ noli q̃ vẽtris amica ẽ. Nã nõ iubemur nõ ignoscere gulæ: aut in gula esse misericordes, Sic & indulgẽtia nõ p venia q̃ est remissio culpæ: sed p molli cõdescẽsione & laxatõe habenæ: vt Blanda patrꝫ segnes facit indulgẽtia natos, de hoc Lau. val.

In eo grãm: supra: cõciliamus. Sumit̃ etiã in eo, p ĩgredior atq̃ capesso: sed nõ nisi in re graui: gradi & memẽtosa, vt in eo rõem, in eo fœd⁹ in eo pacẽ, in eo societatẽ, in eo bellũ, in eo pugnã, in eo viã sed nõ recte dixeris, ĩ eo prãdiũ, in eo cõuiuiũ. Sic & pticipiũ ei⁹ ĩ abltõ absolute posito maiorib⁹ rebus adhibet̃, vt ineũte pueritia, ĩeũte adolescẽtia ineũte ætate, ineũte vere, ineũte æstate ĩeũte hyeme, ineũte anno nouo, nõ ãt ineũte dormitõe, ineũte cõuiuio, ineũte die ac nocte: sed incipiẽte vñ & initiũ dr̃ principiũ rei maioris, vt initinm orõnis. Lau. val.

Inficior aris. & inficio as. s̃cat idẽ q nego & pprie v̄bis. Inficiat̃ q negat se debere qd actor petit, vel cõmisisse qd accusator obijcit. Lau.

Infinitiũ v̄bũ p cõiunctiuo: supra in pricipio de v̄bis scd̃o pcepto.

Infinitiui passiuæ vocis ab eo venuste cũ supino locant̃ p futuro infinitiui passiui: vt lectũ iri: auditũ iri &c. & Iob. xxij: oppssum iri

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-187715-p0025-7

In mentē venit mihi. Occurrit mihi, succurrit mihi, subit mihi, ꝓ eo=
dem accipi solēt. Laurētius Valla.
Impertio supra. Deponētia q̄lia sūt etiā lachrymo. hospito: adultero.
Insimulo ꝓ accuso. Interesse ꝓ differre & differētiā esse.
Interpraetor ꝓ expono.
Interdico tibi aqua & igni. nō aūt interdico te aquā & ignē. Neq̧ in=
terdico te aqua & igni. Lau. val.

Intercedit mihi tecū amicitia. Intcedit tibi cū illo affinitas. Intercedit
sibi mecū necessitudo, hoc est amicitia. Affinitas necessitudo q̄dam est
inter nos media q̄ nos cōciliat. Sed hic intercessit. hoc ē in mediū se ver
bis opposuit. Lau. val.

Introducere est claudere in interiorib⁹. vt schedula p̄ntib⁹ introclusa
manu mea scripta est. Intercludere v̄o ē iter impedire, & quasi iter clau
dere. Verg. Interclusit hyems. Lau. val.

Inuro inprimo ingero, vt maculā mihi inurit detractor.

Inuehi mordaciter rep̄hēdere est, sil'r stilū infigere, stilo appetere, scri=
bendo insectari & scriptis inuehi.

Iniurius est mihi vel iniuria me afficit, ornatius dr̄ q̄ iniuriat̄ mihi.

Irascor cū dtō, nō actō, & p̄pōne super. Irascor tibi: nō iratus sum sup
te, ꝓ quo sumūt oratores v̄bū succenseo.

Iter habere, supra, facere iter. Inuertere. i. in cōtrariū v̄tere.

¶L

Laborare habet synonima, vt dare operā. Tēpus consumere. Aetatē
conterere. incūbere, inuigilare.

Laborare etiā ꝓ aegritudinē pati, vt laboro e renibus, ex calculo.

Laxare animū est solatia honesta q̄rere post studiū aut res serias.

Laxare ventrē, est euacuare vel purgare ventrē.

Leuo ꝓ sustulo notū est. Sumit̄ etiā ꝓ alleuo & molestiā laboremq̧
extenuo. Lau. val.

Lucubro as. est elaborare aliqd operose in vigilia v̄o nocturna, Vn̄
lucubratio & lucubratiūcula opa sūt ingenij exq̄sita, q̄ qdem vocabu=
la Tullio caeterisq̧ oratorib⁹ admodū placēt, teste Georgio Gemīgēsi.

¶M.

Malo pro magis volo.

Memini ꝓ recordor tū gtm̄ tum actm̄ postulat. Pro eo qd' est mētio
nē facio, recusat actm̄, postulatq̧ gtm̄ vel ablm̄ cū p̄positiōe de, vt ne=
mo huius rei meminit. & iteꝝ de qbus multi meminerūt. Lau.

Memoria teneo, nō memoriter. Pronūcio memoriter, nō memoria.

Cōplector memoria & memoriter. Repeto mēoria & memorit̄. Lau.

Memoria ꝓditū est, ſ'cat scriptū est. Memorare est aliqd exponere.

Memoriae tradere, mandare lr̄is, mandare scriptis.

Mandare lr̄arum monumētis pene eandē vim habent.

Metior metiris ꝑ mensurare & consyderare.

Missum facere ꝑ dimittere, vt missā facio hācrē, hoc ē dimitto illā rē.

Mori hēt synonima, vt dicē obire, mortē obire, mortē oppetere, aīam expirare, vita decedere vel excedere, aīam efflare, vita defungi, reb⁹ humanis excedere, ex vita migrare, res humanas deserere, exire de vita, vitam fato reddere, interire, occidere a cado, occūbere &c.

Morem gero .i. obsequor & obedio. Morigerus, obsequēs, obediens & facile morē gerēs. Moratus q moribus bonis est ꝑditus. Morē gero etiā diuisum & trāspositū ab oratoribus vsurpaī.

Mutuat q pecuniā dat mutuo. Mutuaī q mutuo accipit. Cōmodo tibi rē aliā a pecunia cā .s. quā nūero eādē a te repeto vt librū: vestē: equū

Cōcedo est potius neutrū ꝑ cōdescēdo: locū do. Accōmodo .i. adapto applico, cōformo. Accōmodat⁹ .i. aptus, dispositus, idone⁹, cōsentane(us.

¶N

Nactus sum a nanciscor ſcat idem qđ consecutus vel adeptus. tn̄ etiā ꝑ inueni seu reperi freq̄nter accipiī. Lau. val.

Nauare operā, est magnā diligentiā adhibere. Negligo ꝑ contēno.

Nitor .i. laboro, intēdo, & cōponiī cū ad, vt annitor mutādo d, in n.

Noceo te & noceo tibi idē sunt.

¶O

Obeo legatōem hoc est obseq̄r mun⁹ & officiū legatōis, obeo mortē, hoc est pago vł adeo mortē, sicut & dr̄ qs obijsse dicē ꝑ abijsse. Lau.

Obliuiscor voluptatis, meli⁹ voluptatis me capit obliuio, sup̄ capio.

Obliquor ꝑ detraho. Obliterare .i. abolere.

Obseruo ſcat idē qđ custodio aliqd oculis animoq; in modū speculatoris, vt obseruo transeūtes, & in malā q̄q; ꝑtem sic sumi pt, vt Christū iudei obseruabāt, tanq̄ custodiētes & annotātes insidiādo. Obseruo sumiī etiā ī bonū, fere ꝑ admiror, veneror colo. Iñ obseruās obseruandus obseruādissimus, obseruatio & obseruātia. Lauren.

Obuio tibi obuius tibi fio, obuius sum tibi, obuiū me tibi fero: obuium me tibi fortuna obtulit, obuiā ꝑcessi, obuiā iui. Lau.

Obrepo latenter intro.

Odi, noui, cœpi, memini v̄ba sunt & pn̄s & p̄teritū notātia haut ingrata oratori. Odi tn̄ a poetis freq̄ntius vsurpaī in v̄su.

Offendo etiā ꝑ īuenio & reperio, siue cōsilio siue casu freq̄ntissimū ē

Opem fero, supra fero opem. Opitulor ꝑ iuuo.

Oppetere idē est qđ in bello mori. Vergi. Quis ante ora patrū troye sub mœnibus altis. Contigit oppetere.

Operior pro expecto.

Oro minus est q̄ exoro, nā exoro .i. orādo impetro. vel orando īduco, multi orant q non exorāt. Supra etiā exaudio.

Oro habet synonima qualia sunt, Rogo, p̄cor, obtestor, obsecro, flagito, q̄so, ex quib⁹ etiam tria simul connecti possunt.

Parem esse idem est qd' sufficere alicui operi siue resistẽdo illi siue exequendo. Lau: Val.

Passiuũ elegãter fit ex actiuo trib⁹ mõis. Primus cũ vnicus actũs mutat̃ in ntm̃, vt dedi tibi equũ: equus a me tibi dat⁹ est. Scd's, vbi sũt duo actĩ, alter̨ in ntm̃ cõuertẽdo, alter̨ relinq̃ndo: vt docui te musicã, tu a me doct⁹ es musicã, nõ ãt musica docta est a me te. Terti⁹ vtrũlibet horũ actõr̨ mutãdo in ntm̃, alter̨ vel reliq̃ẽdo, vel ĩ ablm̃ cũ a vel ab trãsferẽdo sic. Ego rogaui te veniã. Tu rogatus a me es veniã: vł venia abs te rogata est mihi. Lau. val.

Patere ꝓ aptum esse, vt patet mihi aditus, via, reditus.

Patior passus sum ornatius q̃ꝫ ꝑmitto ꝑmisi.

Pœnitet etiã ꝓ par̨ videt̃ vtunt̃ p̃stantes doctrina viri. Terẽ. An pœnitebat flagitij q̃d te auctore fecisset adolescẽs, pœnitebat .i. parũ videbat.

Pœnitet. tedet, miseret, piget, pudet, decet, cõducit v̸bis his vti nõ horrẽt oratores.

Pellicio in bonã nõnũq̃ꝫ ꝑtem sumit̃.

Percutere corꝑe, ꝑcellere in animo est.

Perscribere. i. vsq̃ꝫ ad finẽ scribere.

Pergo nõnunq̃ꝫ ꝓ cõtinuo as: ꝑsisto, ꝑseuero, vt ꝑge vt cepisti.

Persuadere: supra exaudio.

Pertesum est a ꝑtedeo. i. valde teduit.

Peto te hãc rem, ornatius, peto hanc rem a te. sicq̃ꝫ de cæteris huiuscemodi v̸bis qũo differãt peto, posco, postulo, flagito. Vide. Lau. val.

Peto ꝓ accedo.

Pluit caret supposito hñs appositũ ablm̃, vt Liuius. Nũciatũ est ĩ Albano lapidibus pluisse. Licet nũc dicam⁹: Deus pluit carnẽ, pluit manna, pluit escã. Ningit v̸o suppositũ & appositũ: hoc ẽ obliquũ respuit. Lau. val.

Posthabere ꝓ negligere: cõtemnere.

Ponere pignus, est cũ duo sup re incerta alter alter̨ vincere nitit̃ aliqd in mediũ fortunę exponẽtes Vale. Pignore cũ q̨busdã iuuenib⁹ posito

Præ me fero. p̃ te fers, p̃ se fert, sicq̃ꝫ deinceps. Et ẽ p̃ se ferre tacite oñdere & cõfiteri q̨busdã signis exteriorib⁹ q̨d in aĩo habeas, queãdmodũ q̨ pugnaturi sunt in vultu & gestu, indicãt tacitã vel formidinẽ vel fiduciã: hoc est p̃ se ferunt. In eodẽ sensu accipi solet p̃ me fero: p̃ me duco p̃ me gero, añ me duxi. Lau. val.

Proficiscor ꝓ vado, ꝑgo, me trãsfero, cõfero idem.

Potior nõnunq̃ꝫ cũ gtõ apud historicos reperit̃.

Præsto cũ dtõ. Antecello cũ actõ venuste ꝑsonãt in eodẽ sensu. Salusti. Oĩs hoĩes q̨ se p̃stare studẽt cæteris aĩanub⁹. Et inde venit p̃stãs præstatior p̃stãtissimus q̨ alios excellit. & p̃t pulchre addi ablñs illi⁹ rei in qua est p̃stãtia aut victoria. vt Tullius p̃stat alijs eloquẽtia. Plato cæteros añcellit rerum diuinar̨ noticia.

Præsto etiã ꝓ offero & exhibeo. Tul. ad Lẽtulũ. Præsto te eũ q̨ a tene

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-187715-p0028-3
DFG

ris mihi (vt græci dicũt) vnguiculis es cognitus. Præsto sum.i.assum nec alteri fere v̄bo coheret nisi substãtiuo & ei simplici. nõ cõposito Nã pṡto adsum magis poeticũ ē. Adesse ſcat fauere & pſidio eē. Lau.

Probo.i.laudo, vt tua v̄tus pbanda est.i.laudanda.

Propono melius dr̄ decerno decreui, statuo, cõstituo.

Polliceor p pmitto, sed tñ differũt: qa pmittim⁹ coacti vi. sed pollicemur spõte.

Profligo pfligare ſcat pdigere depdere. Res pfligate appellant depditæ, ad pniciē & interitũ deducte. Aulus gel.

Prohibeo gñale est etiã añ rē inceptã. Inhibeo re iã incepta. Illud vetat ne quid facias vel ne qd incipias, hoc aũt ne pergas in desistasq; ab incepto, Lau. val.

Prosequor cũ ablt͂o in bonã & in malã ptem, vt psequor te charitate odio, honore, v̄sibus, cantu: & ſcat actio declarãs affectũ alterius ĩ alterũ. Persequor freqnter in malã ptē p insequi & insector. Raro in bonã vt Boetius. Ne nostri comites psequerentr̄ iter. de hoc Lau. val.

Prouoco in malã ptē & in bonã dr̄. Lacesso plærũq; in malã. Lau.

¶Q

Quadro as.i.cõuenio, aptus sum, vt v̄ba tua nõ bñ quadrant.i. non bene concordãt, nõ bñ cõueniunt.

Queror qreris qstus frequẽtius q̃ cõpositũ ei⁹ cõqueror cõquest⁹. significat lamẽtari, aut potius qrelã facere aut qstionē.

¶R

Rationē habeo idē est qd' respectũ siue aduertẽtiã habeo, sed tantũmodo in bonũ, vt habẽda est rõ salutis, rõ honoris, rõ rei familiaris, non aũt infirmitatis, turpitudinis, incõmodorum. Lau. val.

Recipio me in domũ.i.reduco.

Recordor hãc rem potius q̃ hui⁹ rei. vel hui⁹ rei subit me recordatio. hæc res mihi in mentē venit: vel vt supra. In mentē venit &c. qre de I.

Recensere p narrare & enumerare.

Reddo cũ adiectiuo idē est qd' facio, sed cũ substãtiuo idē est qd' restituo, vt reddo te lætũ.i.facio te lætũ. Reddo te certiorē.i.facio te certiorem, Reddo pecuniã.i.restituo pecuniã.

Receptui canere est pedē retro flectere & finē rei imponere.

Refero tibi.i.narro. retuli tibi: hoc est dixi vel narraui. sed refero ad te refero ad senatũ.i.cõsulate: vel in cõsulationē pono. Lau.

Refert impsonale idē est qd' ptinet vel vtile est: vel differẽtia ē, vt plurimum refert: parũ refert.

Reliquũ est: & restat p eodē pulchre sumunt: p quasi residuũ est, vt nactus es sacerdotiũ: reliquũ est vt honeste viuas, Idē ē superesse. Sic r̄ supero accipit p restare & pficiẽdæ rei deesse. Aug. gel. Repeto hãc rē memoria: nõ qdē teneo memoria ſcat, sed poti⁹ memoria reuoluo & reminiscor: & quasi obliuioni traditã memoria rursum inuestigo.

Rideo p derideo. Retractare p improbare.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-187715-p0029-3

Re ꝑ runt in pterito pfecto indicatiui actiui & ꝑ ris in futuro eiusdē In passiuo sifr & in optatiui pnti. Itidē in pnti & impfecto coniūctiui passiui, vt stetere ꝑ steterūt, amabere ꝑ amaberis, loqre loqrere ꝑ loqris & loqreris, sicqꝫ in vbis cæteris.

¶S

Sacris initiari, est sacros ordines accipe. Scateo es. etiā cū gtō repit.

Sector. i. sequor. Scribo tibi & scribo ad te, vtrumqꝫ dr.

Sino ꝑ dimitto & relinq. Terē. Sine nūc me meo viuere itcrea mō.

Solicito te, hoc est spem aut metū tibi oñdo, vel inquieto & tibi curā inijcio. Lau. val.

Spectat ad me. i. ad me ptinet, spectat ad mortē. i. mortē qsi respiciendo tēdit. Lau. A specto spectat⁹ spectatissimus. i. pbatus pbatissim⁹.

Stomachari indignari. Suadeo supra exaudio. Succēseo sup irascor.

Succurro nō solū fcat opē fero, sed etiā in mētē venio, sicut & occurro. Tull. Neqꝫ em mihi succurrebāt vba &c. Cato. Fac tibi succurrāt iuuenis &c. i. in mente veniant.

Sum vbum substantiuū cū duobus dtis qꝫ alter est noīs abstracti loco nri adiectiui siue cōcreti splēdidā facit orōem: vt si volum⁹ describere rē aliquā eē vtilē, iucūdā, honestā, piculosam, dignā, decorā, ꝑ dtōs abstractoꝝ id efficiem⁹, vt hęc res erit tibi vtilitati, erit mihi iucūditati erit parētibus tuis honestati, erit dāno aut piculo, erit reip. dignitati, q̄ clara vrbs ędificia sunt ciuibus decori. Oīa hæc nitidius, qꝫ hæc res erit tibi vtilis, mihi iucūda, parētib⁹ honesta, sicqꝫ de alijs. Itē es mihi tedio gaudio, solatio, voluptati, elegāti⁹ qꝫ es mihi tediosus, gaudiosus, solatiosus, voluptuosus.

Sum vel fui domi, & non sum vel fui dom⁹: ptem domus demolit⁹ sum, & non ptem domi: qa ille locū vbi qs manet: hic vo gtūs ędificiū quod ex parietibus & tecto constat fcat., Lau. val.

Sum cū dtō ꝑ habeo: supra habere.

Sincopa psertim in pteritis pfectis idicatiui & coniūctiui gratissima est amātibus venustatē, vt cōmendarim ꝑ commēdauerim.

Suppetit. i. copiose adest. Suppedito. i. copiose ministro, non idē qd' supplāto vel pedibus substerno, in q̄ etiam docti peccare solēt.

Sumo suppliciū de te. i. pœnā tibi infero, punio te, in te aīaduerto.

Subire. i. in mentē venire. Supsedeo. i. intermitto: lassen anstan. Aulus gel. Operam supsederunt.

Suggillo, suffoco, carpo, accuso, detraho idē sunt.

Synonima sunt Coniecto, coniecturo, coniecturā facio, cōiecturā capio coniecturā conseqr, coniectura colligo, coniectura duco Lau.

Synonima sunt hæc, hic oīa terminat voluptate finit honestate, definit & determinat, metit, refert, cōstituit, cū declaramus aliquē sibi finē vltimū in re aliqua constituere. Lau. val.

Synonima sunt, capio spem de te, concipio spem, ducor ī spem, vocor

in spem ingredior in spem: colloco in te spem: repono in te spem. Lau.

Similes clausule ad finē opis ptinētes hæc sunt. Habes q̄ sentiam de rōne dicendi. Hæc habui de amicitia q̄ dicerē. Hæc sunt q̄ sunt putaui dicenda hoc tempe. Lau.

Synonima. In mentē venit. supra in mentē venit.

Synonima: obuio, sup. ouio. Synonima: Nō me fallit: sup. fallo

Synoni. mori: supra mori. Synonima vbi ægro: supra cōsequor.

¶T

Taxare. i. capere vel rephendere.

Tenet me dolor, tenet me desideriū: potius q̄ capit: qd' vbum delectatiōi iūgit: qm̄ delectatio videt tm̄ cape nec diu pmanere. dolor aūt & desyderiū tenere quasi pmanendo. Lau.

Teneo seu potius cōtineo fcant moram agere alicubi: vt cōtinet se ruri. In vrbe sese cōtinebat.

Timeo te tanq̄ inimicū. timeo tibi tanq̄ amico, Laurē. Val. Et dicimus. Timeo mihi ab hostibus.

Tero tempus. i. tēpus p negligentiā consumo.

Timeo, metuo, vereor: q̄ tria synonima sunt: & caueo idem efficiunt vel cū negatōe vel sine ea: vt Vereor ne veniat, & vereor vt veniat, Timeo ne moriat, & timeo vt moriat. Lau. Ponunt etiā hæc vba & silia elegātius sine negatōe q̄ cū negatōe, vt vereor magister veniat Timeo in foueā pceps dedar, caue cadas, p eo qd' dr, vereor ne magister veniat. Timeo ne in foueā pceps dedar caue ne cadas.

Tribuo, p ascribo vel imputo. Lau. Val.

Tedere me desinit. Cœpit eū pœnitere, posset te pigere. sæpius dicim⁹ q̄ desinā tedere. Ille cepit pœnitere, tu posses pigere. Lau.

Trado. traduco, trano, traijcio. licet a trās ppōne cōponant, tn̄ in ipa cōpositōe omittūt & pdunt ns. Et dicimus traijcio exercitū. i. trāsporto exercitū trās mare aut trās flumē, traijcio mare vel flumē. i. trāseo.

Tēpus nōnūq̄ p tpe ponit, puta pn̄s coniūctiui p pn̄ti indicatiui, vt velim, p volo, ptm̄ impfectū cōiunctiui p ptō impfecto īdicatiui, vt gererē, p gerebā, cœnarē, p cœnabā. Ptm̄ pfectū cōiūctiui p pfecto vel futuro indicatiui. vt dixerim p dixi: scripserim p scripsi. crediderim p credā. Interdū ptm̄ pfectū indi. p futuro eiusdē, ad asseuerandā rē vt nō futura, sed iā ēē videat. Interdū īpfectū cōiūctiui p plusq̄pfecto eiusdē, vt pdiceres p pdixisses, plusq̄pfectū cōiūctiui vl' optatiui p plusq̄pfecto indicatiui: & ediuerso vt fuisset p fuerat, excecauerā p excecassem. Itē plerūq̄ in plusq̄pfecto optatiui subintelligit vbū debeo eiusdē tpis. vt restitisses. hoc est resistere debuisses repugnasses. i. repugnare debuisses, petisses, petere debuisses, pdiceres, pdicere debebas Deniq̄ circa verba plusq̄perfecti temporis & imperfecti coniunctio si, sæpe subintelligitur. vt dedisses huic parco & cæte. id est si dedisses.

Georg⁹ Gemmingē ꝑposit⁹ in carmīe: Venisses sol⁹ patuissent limina nr̄a.i.si venisses. Id ꝟe poetę in ꝟsu crebri⁹ obseruāt: De hoc vide Lau.

¶V

Vaco cū dtō operā dare: cū abltō carere ſcat: vt vacas sapiæ.i.das operam sapiæ. Vacas sapiā.i.cares sapiā. Lau.val.

Valeo, polleo, clareo, floreo, cū abltō splēdida sunt, vt hic valet īdustria, pollet ingenio, pietate claret, floret potētia, diuitijs. Et ornatius sumit valeo ꝑ excello vel floreo ꝙ ꝑ possum.

Vale ꝟbū nō solū ei⁹ q recedit, sed etiā illi⁹ q alter a se dimittit, Lau.

Vendicare est sibi aliqd appropriare.

Vereor timeo non erubeo, supra timeo: in q̄ multi peccāt,

Versor aris. varij sensus est: ſcat em̄ volui & occupari, vt ille ꝟsat̄ in multaꝝ studio lraꝝ. Itē ꝑ cōsisto. vt ꝟtus circa difficile ꝟsat̄: hoc ē cōsistit. Itē ꝟsamur in miseria. in tenebris: hoc est sumus atq̄ viuimus.

Verba si multa ad idē referant̄: sp̄ min⁹ p̄cedat: & maius atq̄ efficati⁹ sequat̄, vt diligo, colo, obseruo. Itē amo, veneror. admiror Itē hortor oro, obsecro. Nā plus est colere q̄ diligere, plus obseruare ꝙ colere. Sic ꝙ de alijs supra de principio & fine locutiōis p̄cepto. vij.

Verbū cōformare se dēt ꝓxīo supposito, vt ego illū de suo regno: ille me de nr̄a republica ꝑcōtat⁹ est. Duo supposita, ego & ille: qꝝ vtriꝙ ꝟbū accōmodat̄, sed seq̄nti palā: an̄cedēti ꝑ subintellectōnem, vt sic ego illū ꝑcōtat⁹ sū: ille me &c Hoc veꝝ nisi ꝑ cōpatōnem aut silitudinē loq̄mur: q̄le ē. Meli⁹ ego istd' ꝙ vos fecissem: nō āt ꝙ vos fecissetis. Hoc ille ita prudēter vt ego fecisset: nō āt vt ego fecissem. Lau. Idē obseruandū de adiectīo noīe respectu pluriū substātiuoꝝ vt ꝑpīqori ī accn̄tib⁹ (rn̄deat.

Verbo infinito iam num̄ iā actm̄ iūgimus, vt spero tibi esse bonus amicus: credo tibi fuisse fidelis ꝑprie dr̄. ꝑ actm̄ ꝟo nō nisi alteꝝ actm̄ addes: q an̄cedat infinitm̄ hoc mō, Spero me tibi esse bonū amicū, credo me tibi fuisse fidelē. Lau.val.

Verbo infinitiui modi an̄ponim⁹ actm̄: & num̄ postponim⁹ vt audiui te vt cæteros affuisse in p̄lio, audiui te affuisse in prælio vt cæteri hic subintelligit̄ affuerūt, ibi intelligi nō p̄t statim seq̄nte īfinitīo & oīa ad suū regimē trahēte. Itaq̄ sic exponit̄, Audiui te affuisse in p̄lio, vt audiui cæteros affuisse. alteꝝ ꝟo vt dictū ē. Audiui te affuisse ī p̄lio vt cæteri affuerūt. Illd' nequaq̄ cōcedit̄, audiui te vt ceteri affuisse in p̄lio. Lau

Verbis actiuis nitidi⁹ vtimur interdū ꝙ passiuis: vt oportet legere libros, expedit euoluere auctores, vtile est cognoscer̄ plurima, opꝫ p̄ciū est hr̄e quos imitemur, necesse ē adhibere vsum. Hūc posteriorē modū magis ars grāmatica ꝓbat, illū magis auctoritas. Lau.val

Verba criminalia varijs casib⁹ iūgunt̄, vt si qs furat̄ rem sacrā de loco ꝓphano. tenet̄ ne sacrilegij: an furti: an vtroq̄: nō aūt an vtriusq̄. Qui sustulerit rē suā de sacro furtiue tenet̄ an sacrilegij, an neutro nō āt

an neutrius. Accusare potes hunc vel furti vel sacrilegij, vel de vtroq; vel de ambobus: non aũt vtriusq; aut amborꝝ. Lau. val.

Verba q̃dam cũ actis suæ ꝑcationis nonnũq; exornãt, vt ludo ludũ, pugno pugnã, seruio seruitutẽ, voui votũ, viuo vitã, certo certamẽ.

Verbalia noĩa in io, q̃ a supinis veniũt: tã actiue q̃ passiue accipi solent vt accusatio Marci Tullij actiue, accusatio verbis passiue Donatio mariti actiue: donatio bonorꝝ passiue. Veni in opinionẽ: actiue accipit ꝙ talẽ opinionẽ habeo. Aliq̃n etiã passiue: cũ opinio ꝑcat famã. Sic & existimatio: vt mea existimatio ẽ .i. existimo, vł hõ magnæ existimationis, hoc ẽ famę: ibi sumiť passiue. Verꝝ suspicio cũ ꝟbo venio: sẽp passiue. Silr obliuio, vitupatio, offensio, vectatio. Lau. val.

Ventitare est freq̃nter venire. Aductare ꝟo ꝓximũ eẽ veniẽdo.

Victitare non est freq̃nter viuere: sed vesci & quasi victu vti: siue tali gñe vict⁹ freq̃ntissime & fere sp vti, vt Sarmatæ victitãt lacte. Lau.

Versor diffusam hẽt ꝑcationẽ, vt ꝟsor in lrãꝝ studio .i. do operã Virtus circa difficile ꝟsať .i. cõsistit, Versamur in tenebris .i. viuimus.

Videor mihi: & videor tibi: meli⁹ q̃ videť mihi vel tibi, vt nõ videt tibi ꝙ bñ faciã, & mihi nõ videť ꝙ bñ loquaris: Sicut vobis videť ꝙ male facim⁹, ita nobis videť ꝙ male facitis. Videť tibi ꝙ ille bñ scribat & videť mihi ꝙ isti bñ arẽt: Rustican⁹ hic sermo ẽ & agrestis eruditi em̃ sic loquunť. Nõ videor tibi bñ facere: & tu nõ videris mihi bñ loq: sicut vobis videmur male facere: ita nobis vos videmini. ille videť tibi bñ scribere. & isti videnť mihi bñ arare. Lau. val.

Viuere habet synonima, vt viuere vitã, fungi munere vitę, vitã agere, degere ætatem. vesci aura.

Vsu venit ꝓ contingit poniť. Vsus ꝟo nomen ꝓ vtilitate.

Vsurpare est vti siue vsitare tum dicto tum facto. Lau.

Vtor interdũ ꝓ ꝟbo sum poniť, vt ꝓ istis locutõibus. Tu es mihi familiaris es mihi amicus, es mihi magister: ita dicimus Ego te vtor familiariter. ego te amico vtor. ego te vtor magistro.

DE GERVNDIIS.

Gerundia venuste casum post se nõ regũt, sed cum casu quo cis vt dictio recta postponi cõsueuit: tanq; adiectiuũ cum substantiuo pulchre cõformantur, vt vado cã audiẽdi lectionem. Occupatio dicẽdi iura do operam agẽdi res Ad accusandũ sacerdotes. oĩa hæc elegãtius sic. Vado audiendæ lectionis cam. occupatio iuris dicẽdi, do operam rebus agẽdis. Ad accusandos sacerdotes duci p̃mio proximũ latrocinio est. Vado ad salutandã sororẽ. ad salutãdos fratres: qđ elegãtius dr̃ q̃ cũ regimĩe. vt eo ad salutandũ sororẽ: ad salutandũ fratres, de hoc vide. Lau. val.

Gerundiũ acti casus nõnunq; poniť ꝓ infinitiõ ꝟbi sui passiui adiũcto sibi noĩe dign⁹, vt putaui ad te scribendũ, existimaui hãc rẽ tractandam

dā cēsui illd' tibi p̄cādū.i.dignū scribi: dignū tractari: dignū p̄cari.Lau

Quotiēs oportet loqui p̱ relatm̄: necesse est loqui p̱ gerūdium gt̄i casus cū regimine, vt hic dies attulit initiū dicēdi q̄ vellem, nō aūt dicendorꝫ eorum q̄ vellem. Lau.val.

Soluēdo gerūdiū nunq̄ patit̄ secū substantm̄. p̄cat aūt satisfacere pro eo q̄d obligatus sum, siue pecunia, siue remuneratiōe.. Lau.val.

Gerūdiū acti casus p̄locata sibi p̄pōne inter, ornatissime vsurpat̄ pro ptō imperfecto indicatiui vel cōiunctiui, & hoc aduerbio tpis dū. vt inter agendū, inter nauigādū, inter cœnandū, inter ambulādū, hoc ē, dū agerē: dū nauigarē, dū cœnarē vel cœnabā, dū ambularē &c. Lau.

Noīa substātiua gerundiū gt̄i dūtaxat casus, adiectiua v̄o infitm̄ siue actiuū siue passiuū postulāt, vt Tempus est gaudēdi.locus est expotulādi, cōmoditas est alloquēdi. De adiectiuo. vt tu es dign᷒ hr̄e opes Tu es dign᷒ honorari, tu es lætus me bn̄ valere. tu es lęt᷒ me honorari Participia aūt & multa adiectiua a v̄bis deriuata, vtranq̄ formā sibi vendicāt, sed pticipia iuncta infinitiuis manent participia iūcta v̄o gerundijs transeūt in vim noīm: vt timens nauigare & nauigādi. cupiēs discere & discēdi. Doctus, perit᷒, pmptus. cōsuetus cantare & cantādi. Timidus. cupid᷒. auidus nauigare & nauigādi. Itē dici pt: habeo a p̄re mandatū cōueniēdi te, habeo ī aīo p̱positū nauigādi, Itē induxi te ad nauigandū, nō aūt nauigare, nisi more græcorꝫ, q̄ cū careāt gerundio funguntʳ infinitiuo. Itē vocaui te ad currendū, nō currere. Sto ad p̄dandum nō p̄dari. Sedeo ad audiendū nō audire: vado ad venandum nō venari: Rursus: iussi te arare nō ad arandū. Cogito insidiari nō adinsidiandū. Quædam v̄ba cum vtroq̄ cōueniunt. vt hortor te studere & ad studendum:

Flagitor r̄ndere & ad respōdendū. Paratus sum scribere & ad scribendum. Aptus: idoneus militare & ad militandū. Nā plæraq̄ adiectiua gerundiū acti casus postulāt, qualia sunt bonus, vtilis, cōmodus, malus, inutilis, incōmodus.. Lau.val.

DE SVPINIS.

Vltimū supinū adiunctū nomini adiectiuo: vt venustissime ponit̄ p̱ gerundio accusatiui casus passionē p̄cant: & p̄positione ad, vt Miserabilis visu, effabilis dictu, optimū factu, difficile fatu, incredibile memoratu, dignū auditu, impossibile creditu, rarus inuentu, res iucunda cognitu, absurdū relatu, obscenū aspectu. i. ad videndū: dicendū: faciēdum, fandū, vel vt memoretur, vt audiatur, vt credatur. Item locus dignus cultu, homo dign᷒ amatu, puer dign᷒ doctu, liber dign᷒ lectu. i. dignus coli, dignus q̄ ameṫ, doceaṫ, legaṫ. sicq̄ huiuscemōi supina vltima passiue exponanṫ. siue per coniūctiuū passiue, siue p̱ gerundiū acti casus. De hoc vide Lauren. val. li. primo. cap. xxix.

ADuerbia ꝓpe ꝟbum frequētius venustā reddit orōnem, vt fortiter atq; animose pugnabat. Familiarissime vtebatur. humaniter ignoscebat. Ego te enixe rogo vt pecuniā benigne reddas: quā tibi liberaliter mutuaui.

Aduerbia ī o sunt ornatiora his quæ in e, terminātur vt sedulo, sero, serio, cōsulto, postremo, falso, merito, certo crebro sic & liquido ꝓ liquide: manifesto pro manifeste: aperto ꝓ aperte: tuto pro tute. Lau. val.

Aduerbia in u, lepida sunt, vt diu, noctu ꝓ nocte. Interdiu qđ quasi infra mediæ diei tempus significat.

Aduerbijs ī im, vti licet: vt passim: priuatī: sepatim: &c. de qb⁹. Lau.

Aduerbia in um. ornant: vt primū: postremū: potissimū: accutū.

Aduerbia sunt qdā q̄ non inepte in us terminant, vt radicit⁹: fundit⁹ medulitus: animitus. Adamussim q̄re infra examussim.

Accurate, enixe, obnixe, sedulo ꝓ diligēter vel studiose.

Admodū & apprime media longa circa positiuū ꝓ valde.

Affatim abūde. Vide Aulū gel. li. vi. ca. vij.

Adeo ꝓ valde: ſcat etiā in tantū sequēte vt: vel sumit ꝓ ita: vt hic nō est adeo doctus vt credidi. Lau. val.

Age singularē numerū. Agite pluralē Agēdū vtrūq; desyderat Lau.

Antehac ornatius q̄ prius. Annuatim, melius quotannis.

Binies, trinies, quadries, dici nō possunt: sed bis, ter, quater: & a qnq; & deinceps aduerbiū in es extrahit vsq; ad mille: a quo millies ornatius q̄ millesies.

Bene & male ꝓ valde, vt habetis oratione bene longa, hoc est valde: male mihi timeo. i. valde. Lau. val.

Bene habeo: melius q̄ bene valeo.

Certo ꝓ certe circa ꝟbū scio. Lau. Citro vide. Lau. li. ij. ca. lvij.

Cōtinuo. i. statim. Cōtinue hoc est assidue: frequēter.

Cōtinuo, ꝓtinus, statim cū negatōe ſcat nō ideo. Lau. val.

Cominus. i. prope quasi cum manibus.

Cum & tum sese in diuersis clausulis cōcomitant: ita vt in rebus inæqlibus & re minori: cū ꝑcedat: tū sequat in maiori: vt cū doctrie: tū ꝟtutis amor laudādus est. Tū ꝟo in rebus parib⁹ sæpe geminat & ꝑponit vł orōibus vł solis dictōibus sicut & hæc coiūctio &. vide Lau.

Deniq; eiusdē ſcatōis est cum demū. Lau. val.

Denuo ꝓ altera vice vel iterum.

Dietim: melius dr̄ quotidie.

Difficulter nunq̄ difficilr̄ dici debet. Dudū, iamdudū, vide Lau.

Dupliciter: tripliciter: melius bipharia tripharia.

Etiā ꝓprie affirmatiua rn̄sio est: vt vidisti me hodie: si vidi te: rn̄dere debeo etiā vel sic. Vulgo aūt rn̄demus ita, neq; hoc sine auctoritate. Symo apud Terentiū dicenti Dauo: mihi ne rn̄dit. Ita Lau. val.

Etiam atq; etiã. Iterũ atq; iterum pulchre geminant.
Eque ꝓ ita. Ac vel atq; ꝓ vt vel q̃si ornatissime ponunt, vt eq̃ te laudo ac Ciceronem. Eminus, ꝓcul q̃si extra manus.
Examussim .i. diligẽtissime, certissime, regulatissime, descendens ab mussi instrumẽto plũbato cementarioꝝ.
Euestigio, extẽplo ꝓ celeriter.

¶F

Facile ꝓ haud dubie. Lau. Et supra de noĩbus ꝑcepto .iij.
Facile difficile ꝓ faciliter & difficulter, & cetera q̃dã aduerbia ĩ e, dulciora sunt eis q̃ in r exeũt, vt abũde ꝓ abũdanter, large, benigne.
Fere .i. pene interdũ subĩtelligit̃ signũ vl'e oĩs. Lau. Ferme .i. pene.
Forte in ꝓsa aduerbiũ est euẽtus .i. a casu, nõ dubitandi sicut forsitan: Sed poetis data est licentia in metro cõfundẽdi.
Generatim ꝓ generaliter, supra de aduerbijs in im.
Haud pro nõ secus ꝓ aliter in eandẽ orõne ornant.
Hactenus: hucusq;. Et in fine alicuius negocij cũ ad aliud diuerti volum⁹ cõcludim⁹ hac clausula. Sed de his hacten⁹, v l' sic, Sed de hoc satis
Indies idẽ est qđ quotidie: sed ꝓprie cũ quodã incremẽto. Lau.
Indigne vel moleste fero pro indignor. Impigre ꝓ strenue.
Iam elegãter pro nũc ponitur.
In primis .i. inter primos, int̃ primas, int̃ prima vl' ꝑcipue ac ꝑsertim
Itidem & item idẽ ſcant quod sit̃r. Lau. val.
Impune .i. sine poena. Salu. Oĩa impune agere id est regem esse.
Iterũ atq; iterum pulchre geminatur.
Longe & multo cũ compatiuis sicut facile cum suplatiuis. Lau. val. supra de noĩbus, ꝑcepto .iij.
Magnope, sumope, maximope pro valde.
Maiorẽ in modũ. Mirum in modũ similiter.
Macte .i. magis aucte: & est gloriæ vel laudis sermo: & plerũq; abltõ iungit̃, vt macte ṽtute esto. hoc tamẽ poetaꝝ est.
Memoriter poti⁹ q̃ corde tenus, mẽte ten⁹. Lau. Mõ nõnũq; ꝓ solũ
Ne plærũq; sola in prima ꝑte q̃stiõis collocat. vt bonus ne vir est an malus. Aliq̃n geminata, vt hoĩes ne fere ne. Sæpe dubitatiue cũ aduerbio nec: hoc mõ: Illuc eam nec ne ignoro. Etiã interrogatiue, vt vultis ꝑtori licuisse nec ne .i. licuisse an non.. Lau. val.
Necesse est: in fine orat̃ois exornat, vt quẽ multi timẽt: ipe quoq; multos timeat necesse est,
Nedũ & nõ solũ vel nõ mõ sic differũt: ꝙ non solũ & non modo in principio orõis anponit̃. Nedũ ṽo post principiũ & interdũ vno verbo cõtenta sunt hæc aduerbia interdũ duo habẽt. vt Funderẽ ꝓ te sanguinẽ, nedũ pecuniã tibi crederẽ. Itẽ non solũ vel nõ modo pecuniam tibi crederẽ. Item non solum vel nõ modo pecuniã pro te fundarẽ, sed etiam sanguinẽ: vel nõ mõ pecuniam tibi crederẽ: verumetiã sanguinẽ

pro te funderem. Nõ modo, & nõ solũ, semp̄ post se flagitãt hæc v̄ba: sed etiã, verũetiã, verũquoq;: non sic de nedũ. Lau. val.

Nequicq̃, p frustra. Prosper. Nõ hic ergo sum⁹ neqcq̃ in scl'a nati.

Neutiq̃, p nequaq̃, & ip̄m nequaq̃ & nusq̃ & nuspiã simplicẽ negationẽ indicãt. Ideoq; vno verbo contẽta sunt. vt Neutiq̃ arbitror: nequaq̃ veniã. Necubi v̄o duplicẽ, ideoq; duplex verbũ postulat, vt volo necubi mihi obuius fias. i. ne alicubi. vt sicubi p̄ si alicubi. Sicũde p̄ si alicunde. Lau. li. iij. cap̄. xxvij.

Negatões duæ pulchrę sunt, vt non possum nõ dolere, nõ admirari, non gaudere.

Nondum. i. non adhuc: vel adhuc non. vt nõdum auditũ est te ad italiam aduentare.

Nouies per u. dicendũ: & non nonies p̄ n. Nam a noue & non a nonus descendit.

Nudiustertius & nudiusquartus dr̄, nec vltra progredimur: sicut biduo, triduo. quatriduo, & binoctio, trinoctio, quadrinoctio, & non ãplius De die q̃ p̄cessit hesternũ, dicimus nudiusterti⁹, & de supiore adhuc nudiusquartus. s. nũc de die tertio vel quarto. Val.

Num. i. an: & subintelligit negationẽ, vt Num ego te spoliaui. i. ego te nõ spoliaui. sed quotiẽs p̄ negationẽ interrogamus: subintelligit affirmatio. vt nõ vel nõne ego te spoliaui: q̃si dicat: ego te spoliaui. Lau. Obiter Plinianũ est, & p̄inde est ac ex abrupto.

Ordinis aduerbia volũt sibi aliquam oratiõis dictionẽ p̄mitti, ita q̄ non sint prima in orõne. vt Tua dehinc erit cura, & cetera hmõi qualia sunt deinde, deinceps, interea, p̄terea.

Olim & quondã futurũ tẽpus non minus q̃ ptm̄ s̄care possunt.

Ocyus. i. statim. Teren. Moue te ocyus.

Patiẽter fero, modeste fero. Facile patior, moderate & æquo aĩo fero: idem s̄cant, q̄bus cõtraria sunt, ægre fero, moleste fero. Iniquo aĩo fero & acerbe fero & grauiter fero.

Partim hoĩm venerũt plærũq; dr̄. qd' s̄cat pars hoĩm, vel q̄dã hoĩes Nam ptim hoc ĩ loco aduerbiũ est neq; in casus inclinat: sicuti cũ ptim hoĩm dici p̄t. i. cum q̄busdã hoĩbus & quasi cũ quadã p̄te hoĩm. Gel.

Perinde flagitat post se ac si, vel atq; si. cũ significatio ei⁹ sit ita. vt Fac p̄inde ac si tua res esset. i. ita quasi.

Proinde idẽ est quod ideo vel potius ideoq;. Subinde repitur p̄ inde vel deinde statim. Lau. val.

Perq; vna dictio pulchre positiuis adiungitur, vt perq; doctus, perq; comis. i. mitis humanus, & effabilis.

Plurimũ p̄ valde, v̄bis & positiuis noĩbus sociatur.

Posteaq; melius, q̃ postq;.

Pridie significat quasi heri, non tñ p̄sentis diei, sed añ hac p̄teriti.

Postridie est quasi cras, non tñ pñtis diei: sed cuiusdã alteri⁹ futuri, vt Pridie q̄ꝫ intres patriã, sacrificiũ facito. die p̄cedenti. Postridie q̄ꝫ vxorẽ duxero, nauigandũ mihi est.

De sequẽti die dicimus cras: dehinc ꝓximo perendie. Iñ dies perendinus, Lau. Et pridie & postridie gtõ seruiũt, & nõnunq̄ etiã actõ. vt Pridie illi⁹ diei. Postridie nonarꝫ decembriũ. pridie cõpitalia. Postridie id⁹ Kalendas nonas. Lau. val.

Primũ, p̄terea, vel deinde, & demũ vel postremũ, pulchre cõnectunt tres clausulas ex ordine, p̄sertim cũ ad rẽ aliquã tres cãs subiũgim⁹, vt Tria sunt q̄re te plurimũ dilexi. Primũ q nihil cõterraneus es. Deinde q simul ĩ vrbe vixim⁹. Postremũ q te bonis artib⁹ deditũ sp̄ ĩtellexi.

Posthac. i. post hoc tẽpus. Antehat. i. añ hoc tẽpus. Lau. val.

Probe ornatius q̄ bene, vt probe noui: hoc est bene. Probe doctus. i. bene doctus.

Profecto & vtiq̄ꝫ sine dubio affirmatiua sunt. Lau.

Prope diem, ſcat quasi ꝓpe ẽ diem qñ hoc fiet.

Prope modũ quasi ꝓpe mensurã, vel pene & ꝓpe. Lau. val.

Quã circa suplatiuũ, supra de noĩbus p̄cepto. iiij.

Quasi habet synonima, vt pene, fere, ferme, ꝓpemodũ.

Quando quãdoq̄ꝫdem quatenus, infra de cõiunctõibus.

Quẽadmodũ ꝓ qualiter aut q̃uo venustius, q̄ illa.

Quin ꝓ vt nõ, pulcherrime vtimur, vt Nõ possum qn doleã. qn admirer, Al's exhortãtis est & cõformãtis aduerbiũ, vide de cõiũctõibus

Quo ad ꝓ quousq̄ꝫ plurimũ ornat, vt volo in vrbe esse quoad tu redeas. Et cũ dr̄, quoad viuet. quoad morietr̄, idem tp̄us ſcat. Sil'r quoad senatus habebit, & quoad senatus dimittetr̄, causam reddit. Aul. gel. li. vij. cap. penultimo.

Quotannis ſcat singulis annis vel annuatim. Lau. val.

Rursus ꝓ ecõtrario. Cice. Neq̄ꝫ me doloribus dedidi: nec rursus indignis hoĩe docto voluptatibus. Lau.

Satis, parum, paululũ, & siſia pulchre gtõs antecedũt, vt supra de nominibus p̄cepto primo. Satius ꝓ melius.

Sane sumitr̄ affirmatiue, vt ita sane. sane v̄o p̄sertim cum cõiunctione &, sumitr̄ etiam ꝓ valde. vt homo sane nobilis. Iungitr̄ etiam suplatio, vt Suetonius de Cæsare bellũ sane difficillimũ gessit. Sumitr̄ etiam permissiue, quotiẽs aliquid aduersario tribuimus, vt sit sane vt ais: quasi esto, sit ita vt dicis. Lau. valla.

Semel sumitr̄ pro eo qd' est in summa, vt deniq̄ꝫ vt semel finiã, & vt semel om̄ia cõplectar. i. vt in summa dicã vna vice pro oĩbus: Sumitr̄ etiam ꝓ immutabil'r & irreuocabiliter. Qd' ẽm semel tm̃ fit id non habet regressum, vt iterũ fiat. Ouidius. Nulla reparabilis arte Lesa pudicitia est deperit illa semel. Lau. val.

Sicut, habet nõnunq̃ venustatẽ magnã, vt ferunt Crassum nunq̃ risisse, sicut nec flesse multos. Lau. Sic, p ita. Sicq̃, p itaq̃. Valla.

Sicut indicatiuũ, Velut & tanq̃ coniũctiuũ flagitãt, vt tu incedis velut esses rex, nõ aũt sicut esses rex. Rursus tu incedis sicut incedit rex, nõ aũt velut incedit rex. Valla.

Simul interdũ geminat̃. Vergi. Obstupuit simul ipse simul pculsus achates. Repit̃ nõ geminatũ sicut & pariter, vt hõ fortis simul & patiẽs, homo fortis pariter & sapiens. Lau.

Simulac vel simulatq̃ sumunt̃ sæpe, p postq̃.

Speciatim, p specialiter. Hieronymus ad Heliodorũ, cũ & in alio loco speciatim nominatímq̃ determinat.

Tam & q̃ sibi rñdent, vt tam chara mihi patria est, q̃ tibi iucunda vita. Sumit̃ venuste tam, p ita, vt hic nõ est tam doctus vt credidi.

Tantisp postulat post se deũ pro donec siue q̃diu. significat aũt tãtisp sicut tamdiu. Dum autẽ & donec sumunt̃ pro vsq̃ad, & pro q̃diu. De primo. Dabo operã voluptatibus donec moriar. i. vsq̃ ad mortẽ. De secũdo, Dabo operã voluptatib⁹ donec viuo. i. q̃diu viuo. Terẽ. Ego tantisp te dici volo meũ dum id qđ volo facis, tantisp. i. tamdiu. dum i. q̃diu. Lauren.

Tantope. i. tam valde. Tum supra cum.

Vbi, p postq̃ ornatũ est. ſcat etiã locũ, & sic geminat̃. Vbivbi, hoc ẽ. vbicũq̃ vel in quocũq̃ loco. Nam plerãq̃ talia etiã nõia cũ geminant̃ ſcant quantũ ea sola non repetita adiũcta hac dictõe cũq̃. vt Vbiubi. vbicũq̃. vtut. i. vtcũq̃. quotq̃t. i. quotcũq̃. quisq̃s, hoc est quicũq̃. supra de, pnoĩbus pcepto. xix.

Vicissim, p secũdo loco siue ediuerso vel ecõtrario. Sumit̃ etiã, p inuicem & mutuo. Verg. Qui possit vterq̃ vicissim experiamur De inuicem. Quintilia. Inuicẽ sustinẽtes. Inuicẽ innixi. i. alter alterũ sustinens & vterq̃ alteri innitẽtes. Mutuo ſcat quantũ inuicẽ, vt mutuo se amant & mutu⁹ amor. Lau.

Vltro. i. sine reqsitione, vt vltro ad te veni. i. ad te non reqsitus veni Sponte etiã trãsferimus ad res insensatas. vt multæ arbores spõte nascunt̃. i. per se. Lau. val.

Vt. i. q̃. & circa cõiunctiuũ ornatius subintelligit̃ q̃ exprimit̃. vt. i. vtpote. vt. i. qualiter. & in ea significatione geminat̃ vtubi. vtcũq̃ vel qualitercũq̃, supra vbi.

DE PARTICIPIIS.

R Articipiũ hebet tantã interdũ gratiã vt sine eo non sit latina plane oratio, vt male dicit̃. Circũdedim⁹ castris fossam & vallum, ne hostes venire possint & nos opprimere quasi fossa & vallũ ideo fiãt, aut hoc pstare q̃ant, ne hostes venire possint, ideo dicendũ fuit, ne venientes hostes nos opprimant. Laurentius Valla.

Participiū passiuū futuri tpis transit in nomen, vt amādus.i.dignus amari, colendus dignus coli. Lau. val.

Participia actiua p̄sentis temp̄is in nomē transeūtia pulchre regūt genitiuū, vt amans tui. mei amantissim⁹: obseruās obseruātissimus. sicq̧ de alijs quibusdā noībus adiectiuis: qualia sunt auidus, timidus, cupidus expertus expers, qď est extra partē & quasi carēs. Supra de hoc de gerūdijs precepto. vi.

Participiū elegant ponit̄ p̄ suo v̄bo: & hoc relatiuo q, vt qď dr̄ plerique de rep. bene meruerūt q stipendiū nō accipiūt nec accipiēt. melius sic p̄ pticipiū, plerique de reip. bn̄ meruerunt stipēdiū nō accipiētes nec accepturi. Item Scipio liberauit Romā q a barbaris opprimabat̄, melius sic Scipio Romā a barbaris opp̄ssam liberauit.

Participiū futuri tpis in rus, cū v̄bo sum es est: melius q̧ verbū suum futuri tp̄is ponit̄. Salustius, Bellū scripturus sum: p̄ scribam.

Participia q̄dā in voce passiua ſ̄cant actiōem, vt circūspect⁹ est nō qui circūspicit̄ (qualē ſ̄cat conspicuus) sed q circūspicit & in oēm ptem spectat: hoc ē prudēs & sagax. Cōsyderat⁹ q cōsyderat: ediuerso incōsyderatus. Disertus est q p̄be.i. bn̄ differit. Cautus q cauet: nō q cauet̄. Tutus portus, tuta vrbs, q̧ tueat̄ alios: nō q̧ ab alijs defendat̄, tn̄ circa hominē passiue, vt tutus sum ab hostibus. Argutus q acute & solerter arguit & inuestigat, nō q arguit̄. Falsus q fallit: & etiā q fallit̄.i. deceptus. Contētus q cōtinet qď aio satisfacit. Profusus q p̄fundit. Scitus q sciēs est & argutus. inde scite aduerbiū.i.a stute & vafre. Discret⁹ q q̄litates p̄sonaꝝ & reꝝ discernit. Iuratus q iurat. vn̄ dicimus iurat⁹ iudex. Defectus q deficit. Quintilia. Defecta labore senectus.

Pauciora sunt pticipia q passiue in voce actiua ſ̄cant: vt euidēs. Nam euidēs negociū dr̄ qď videtur apte & intelligit̄, nō qď videt & intelligit. Sic & indulgēs cui alij indulgent. Lau. va.

Ablt̄i pticipioꝝ absoluti positi ornāt, vt regnāte Octauiano cæsere. Imperāte Nerone. Itidē noīm quorūdam ablt̄i q dignitatis ac honores ſ̄cant: pulchre absq̧ rectore ponunt̄. vt Cornelio & Galba ædilib⁹ cōsulibus acte sūt in theatro fabulæ. Scipione cōsule. Dionysio rege. nec addendū est pticipiū existente: qm̄ adimit orōnis venustatē.

Accusatiui & ablt̄i pticipiorū p̄ v̄bo infinitiuo ponunt̄. Salustī. Priusq̧ incipias cōsulto. at vbi cōsulueris mature facto opus ē. cōsulto p̄ cōsulere. facto p̄ facere ponit̄. Terē. Iamiā inuētū tibi curabo, & adductū tuū Pamphilū. Inuentū p̄ inuenire. adductū p̄ adducere. Verū oratores ablt̄o pticipij p̄ infinitiuo licet sæpe vtant̄, raro tn̄ actō.

Absolutus cōsumatus etiam in sup̄latiuo viro & operi multū p̄fecto tribuitur.

Abstrusus, i. abditus: & nullo pacto legendū est obstrusus: q̄a abstrusus venit ab abs & trudo. Obstrusus v̄o nullā inueni. ir. p̄t originē.

De participiis

PRAEPOSITIONIBVS

Admotus pro applicatus: adiunctus.

Affectus sum bono & malo etiã cũ ꝓpone a vel ab & casu. vt affect⁹ sum magnis honoribus a pricipe. Præditus siľr bono & malo. p̄ditus sum humanitate: v̄tute: diuitijs: dignitate: viribus: morbo. i. habeo illa Nūꝗ͂ tñ addit ei ꝓpositio a vel ab cũ casu Sũt & noĩa q̃ in bonũ & malum sumunt, vt notabilis, nobilis, insignis, eximius: vt notabilis macies, nobile scortũ: qd̕ in ordine meretricio excellit, & maxime inter alia notũ. Insignis latro: q maiori audacia grassať. Insignis improbitas. Insignis & eximia stulticia. Lau. val.

Attonitus. i. territus, stupefactus, animo pculsus.

Confectus sum inopia, languore, senio, pulchre dicit.

Defunctus supra frui. Deditus supra dedo.

Disertus ornatũ ptcipiũ est. Dimidiatus. i. in duas ptes diuisum.

Desyderatus in bello ab historicis sumiť ꝓ occisus: vt sup̄ de noib⁹.

Exanimatus. i. timēs & turbatus. Fretus supra frui.

Faciendus melius ꝗ͂ fiendus dr̄, dicunt etiã comici faciũdus.

Iniens ineuntis supra in eo.

Mactus magis auctus. Festus Pompeius supra macte.

Rogatũ te velim: hoc est rogo. Oratos vos velim. i. oro. Lau. val.

Obnoxius: obligatus: deuictus. De hoc vide Aul. gel. li. vij. ca. xvij. Festus Pompe. Obnoxius pœna, obligatus ad delictũ.

Obseruãs or. obseruãtissim⁹ actiuũ q obseruat & colit aliquē. Obseruãdus, dior, simus. i. q coli & obseruari plurimũ ē dignus passiue.

Oriũdus ſcat originē illi⁹ loci vñ fuerũt parētes, vt ego sũ ortus Romæ: oriũdus a placētia. Itē nati Carthagine: sed oriũdi a Syracusis. i. a syracusanis originē trahentes vñ fuerunt parentes. Lau. val.

Pacificatus sum pacē feci: pacatus sum in pace sum: vel ab armis recessi, placatus sum: vel ab indignatiōe animi ad lenitatē redij: vel animo eni sum. Lau. val.

Pacificatus a. um. i. acqsitus, vt imperãte Augusto parta est vniuerso orbi pax sic & pario peperi sæpe ꝓ acqro acqsiui.

Passis velis, passis & expassis manibus veteres dixerũt etiã a v̄bo pando: & significať quasi diductus atꝗ͂ distentis. Aul. gel.

Præditus supra affectus.

Potitus sum etiã cum gtõ apud historicos repitur.

Procinctus. i. expeditus.

Præsens animus dr̄. p̄stans atꝗ͂ excellens. Præsens remediũ: p̄sens virtus. i. potens & in primis efficax. p̄sentissimũ piculũ. p̄sentissima medicina remediũ & venenũ p̄sentissimũ (qd̕ etiã p̄sentaneũ vocať) qa statim aut sanat aut occidit. Lau. val.

Præstans supra præsto cum datiuo.

Relictus ꝓ eo qd̕ supest: poniť, vt null⁹ loc⁹ supest. meli⁹ null⁹ locus

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-187715-p0041-5

relictus est. aut nihil loci relictũ est. i. nullus locus. Iuxta primũ pceptũ de nominibus.

Rogatũ te velim: pro rogo eleganter ponit.

Venio petiturus: pro eo qđ est venio petitũ. Venio oraturus: pro eo qđ est venio oratum. Lau. val.

DE CONIVNCTIONIBVS.

Coniũctiones sibi adherẽtes nõnunq̃ ornãt: vt enimuero sinaũt. Ac & atq̃ nõ solũ copulatiue sunt: sed etiã valẽt quantũ aduerbiũ q̃. vt aliter ego feci atq̃ tu: pcat enim aliter q̃ tu. Aul. gel. li. x. cap. vltio. & Nonius Marcel.

Alioq pro aliũde, puta in aliis rebus, in aliis negociis, vel pro cõsimilibus: vt nolui molestus esse lrĩs meis alioqui laboranti morbo. At pro sed, p saltẽ quoq̃ scriptũ inuenit.

Et, pulchre geminat, vt vir est & doctus & iustus: hoc est non solũ doctꝰ, sed etiã iustus. Item te admirant & ciues & hospites. Lau.

Etsi. q̃q̃, indicatm. q̃uis licet subiunctm̃ postulãt: & hoc in principio proœmium epl'arũ librorũ. Lau. val. Nisi in principio sniẽ indicatm̃: post vo principiũ etiã cõiunctm̃ admittit. De primo, vt nisi forte putamꝰ de mentẽ. P. Scipionẽ fuisse. De scđo. vt vapulabis nisi caueas. Lau.

Nisi pter & pterq̃, etiã si hoc nomẽ aliud nõ pcesserit bñ sequunt. Secus aũt de q̃: qđ q̃dẽ hoc nomẽ aliud añ se desyderat: vt qd est aĩal nisi corpus cũ aĩa concretũ recte & latine. Quid est aĩal q̃ corpus cũ aĩa cõcretũ: nõ recte: addi em̃ debet aliud. Lau. val.

Porro p vo vel autẽ. vt Age porro, p age vero. Sed hoc interest: q porro pt esse prima pticula locutõis. non sic vero. Lau.

Quando p qm̃ vel quia, Noni, Mar. & Festus Pompe. & Lauren. li. ii. ca. xlii. Sic & q̃nquidẽ. Lau. ibidẽ. Eiusdẽ pcati est quatenus: vt q̃tenus negat nobis diu viuere, relinquamus aliqd quo nos vixisse testemur. Sed Cice. dixit quatenꝰ p inquãtũ, sicut eatenꝰ p intãtũ. Lau. ibidẽ. Itẽ, itidẽ, identidẽ idẽ pcãt. Nẽpe frequẽter interrogatiue ponit.

Q̃q̃, q̃uis, supra & si.

Que cõiunctio encletica cõiter p z. scripta: postponit sĩlibus casibus vt in sequẽtia Hermãni cõtracti alemãni de btã vgine: Facigni scõ pa trisq̃ verbo. vbi idiote corrigũt patri.

Quidẽ accipit ad distinguẽdas res, vt ego quidẽ Romẽ sum, tu vero Athenis. Sumit etiã quasi p exceptõem illiꝰ qđ affirmas, vt ab optimis illis quidẽ viris, sed nõ satis eruditis. Tertio sumit q̃n plenus ẽ sermo nulla coniũctõe sequẽte, vt Cicerone aut pauci aut nullus (qđ q̃dẽ ma iris credo) fuit eloquẽtior. Valla.

Quin, p q̃netiã siue atq̃ etiã. Itẽ p vt nõ, & sic desyderat subiunctiuũ vbum, idemq̃ nõ pricipale. Lauren. val. Ea pticula quin, vti possumus icrepãdo, interrogãdo, exhortãdo, cõfirmãdo. Aul. gel. li. xvi. ca. xiii.

Vel supra de aduerbijs.

Quippe, p qm̄ vel potius vtpote causatiua est, principiū est locutōis: dūmmō altera plena oratio pcesserit. Lau. val.

Quod p vt, raro ponit: sed pro quia venusti⁹. vt Oro librū tibi a me cōmodatū mihi reddas, & id quidē te facturū spero, q tu illo nō indigeas: q. i. quia. de q, vide Laurentiū.

Quoniā p postq. Festus Pompe. Quoq p etiam.

Que p quia vel namq. Cice. Non solū nobis nati sumus: ortusq; nr̄i ptem sibi patria vendicat: ptem amici. Que etiā geminat plerūq in carmine. Verg. O rex hoīmq deumq. Vallensis.

Saltē vtimur cū aliqd petitū nō impetram⁹, & aliqd extremū petim qđ negare minime deceat, vt fcet q̄si ad minus, vt si nolis reddere vniuersum spoliū: saltē minimā ptē reddas. Aul. gel. li. xij. ca. xiij. In eadē fcatōe sumit vel. Sane supra de aduerbijs.

Scilicet & videlicet sumunt apud vulgares p vt vel vtpote, cū exempla ponim⁹ eorū q̄ antea cōfuse dicta sunt. vt Quattuor sunt ꝟtutes scilicet vel videlicet prudētia: iusticia &c. At melius sumunt p amaritudinem quandā cū risu pmixtā. Verg. Scilicet his superis labor est. Terē. Id populus curat scilicet. Lau. val.

Sin p si: vel p sed si, in scđa pte orōnis, vt Terē. Si illū relinq: eius vitæ timeo sin opitulor huius minas Apud oratores sin nō sumit pro si nō: quasi in sin, includat negatio. Lau, Sinaūt. i. sed si: vel si vero.

Siquidē. i. quodnā. Lau. Tandē p vix & tn̄. Noni⁹ Mar.

Tamē latine postponit relatiuo: hæc ꝟo cōiunctio sed pulchre & elegāter pponit, vt hō illiteratus est, cui tn̄ paucos in rer agēdar scia anponas Latinū est: hō illiteratus est, sed cui paucos in rer agendarū sciētia anponas: etiam elegās est. Valla.

Tamē sumit p statim & p tandē. Noni⁹ Mar. & Festus Pompe.

Vel p etiā, Nonius Mar. vt hannibal fuit impator vel oīm primus

Vel, sumit p adminus: vel p saltē. supra saltē. Vel, nō bene ponit ī altera pte q̄stionis. vt male dr̄, Nescio si sit aur: vel auricalcū, sed p vel anteponendū est. Lau.

Verū p sed, ꝟo aūt idē fcant & eodē in loco poni pnt ancedente vtiq aliqua dictione: nunq̄ em ab his snīa incipit. Valla.

Videlicet supra scilicet. Vtiq supra pfecto. Vt sup de aduerbijs.

DE PRAEPOSITIONIBVS.

P Repositōes inter adiectiua & substātiua qnq interiiciant. Supra de principi. & fine locu. pcepto. vi.

Præpōes īterdū casui postponant, infra de ꝟsus & ten⁹

Ab, cū duabus liquidis li. & r. cū i. qn̄ fit cōsonans, cōiūgi solet, vt ab lege, ab legatis, ab lr̄is, ab rege, ab rego, ab re, ab Ioue.

Abs ꝓ̄ cū t, vt abs te, abs Tito. Aliqñ cum q, Teren. Abs quouis homine bñficium accipe gratum est. Lau. val.

Audiui a patre meo, audiui ex pte meo idem ſcant.

Ab re. i. sine causa vel sine vtilitate, vt haud ab re fore arbitror.

Ad summū melius q̄ ad maximū, vt vnas abs te aut ad summū binas literas accepi.

Aduersum ꝓ cōtra, vel etiā apud erga sumi p̄t. Noni⁹ Marcel.

Am. i. circū vt ambact⁹. i. circūactus. Ambust⁹. i. circūust⁹. Fest⁹ Pō.

Ante sumiť aduerbiaľr, in medio tñ casuū qbus non famulať, vt paucis ante diebus. Sic & post, vt paucis post diebus.

Anteq̄ vel priusq̄ melius. q̄ anteq̄. sic & posteaq̄ melius, q̄ postq̄.

Ante diem ꝓ ante tempus ornate ponit.

Ante lutum ꝓ diluculo.

Ad ꝑpositio & cum, iunctæ casualibus p̄nt etiā in aliam constructionem trāsferri, vt q̄uo dicimus, Cōparo hāc rem cū illa, p̄t etiā dici, Cōparo hāc rem illi. Cōfero te cū isto & iusti, Particeps sum in laborib⁹, & particeps sum laboꝝ. Accedit ad hāc rem & accedit huic rei. Impendo curā, operam, laborē ad hanc rem & huic rei Tu es natus ad laudē & laudi. Laurentius. val.

Circiter ad tempus ꝑtinet, vt Circiter Kalēdas Ianuarias, etiā ad numerū, vt circiter duū millium militū. Aliqñ ad locū, vt circiter in media arce. Lau. val.

Cis. i. vltra. Salusti⁹. Cis rhenū. Varro. Cis Tyberim. Noni⁹ Mar.

Clam ꝑpōnem cū abltō rhetores amāt, vt Clam me ꝑfectū est,

At coram licet ꝑpositio sit, aduerbialiter tamen vsurpant frequētius oratores, vt cupio tecum corā iocari, & coram tecū loquar. Coram ꝓ præsentialiter.

Cum ꝑpositio, ꝓ appositōem nō iūgiť rei notāti instrumentū, sed comitem, vt male dr̄. Percussi cum gladio, ꝑcussi cum hasta. At dicendū est, Percussi gladio, hasta. Impuli te pugno, nō cū pugno, video te oculis: nō cū oculis, tāgo te manu: nō cū manu, deleuit epľam lachrymis: nō cū lachrymis. Veꝝ cū ꝑpositio: explicari debet addita nō instrumēto: sed comiti, vt acceptus est a nobis cū honore, magna cū bñuolentia scripsit, cū mira affabilitate me allocut⁹ est: cū dira truculētia me aspexit. Nam hi abltī instrumentū non ſcant: sed comitē. Lauren.

Cum venia tua, cum pace tua melius: q̄ cum licētia tua. Lau.

Cum ꝓ q̄uis eleganter ponitur.

De, in cōpositione aliqñ auget & exaggerat ſcatum dictōis cōposite vt demiror. i. valde miror. Defessus valde fessus. & deamare vehementius amare secd'm Noniū Marcel. Aliquāde de. mutat & facit ſcare rem contrariā, vt depcor cum sumiť in malā ꝑtem, dedecet. i. non decet. dedecus deformis. dedisco. dehortor &c.

E, & ex, ornatius quam a vel abs, vt audiui ex maioribus nostris, pro a maioribus. Quæro ex te: pro a te.

E, potius quam ex, præsertim dum sequitur, vt e republica. i. pro repub. e regione .i. ex opposito vel ex aduerso. Lauren. li. v. ca. xix. etiam Nonius Marcellus.

Ex, sumitur loco pro vel ad, vt ex vtilitate, pro eo quod est pro vtilitate vel ad vtilitatem. Ex vsu. i. pro vsu vel ad vsum. Valla ibidem.

Ex tempore dicere, est ex improuiso & impremeditatum dicere, nec domi compositam orationem afferre, hinc vocatur extempalis oratio.

E renibus laborat, hoc est in renibus. Ex vinculis causam dicere: est alligatum respondere criminibus. Ex equo pugnare: est in equo sedentem pugnare Lau. ibidem.

Ex industria dedita opera ornatius quam ex proposito dicitur. vt supra dictum est.

Ex sententia & ad votum, pro eodem sumi pnt. vt habes ne vxorem ex animi tui sententia. Item ad omne votum fluente fortuna lasciuit ocium. Lau. val.

Igitur pro postea. Nonius Marcellus.

In pro erga, vt meus in te amor: hoc est meus amor quem habeo erga te sic Mea in te beneuolentia. Tuus in me affectus.

In, & ad pro eodem nisi ad personam referatur sermo, vt eo in villam, & eo ad villam, proficiscor in campum & ad campum. Confero me ad agrum & in agrum Dicimus etiam, contuli me ad patrem, ad Catonem, non autem in patrem: in Catonem nisi confero significaret donationem, vt multa contuli in Catonem. i. multa donaui in Catonem. Lau. val.

In animo est: supra de verbis cordi est.

In mentem venit supra de verbis in mentem venit.

In manu est: in manibus est. i. in potestate est: vel inter manus: quando res nondum est consumata. Lau. val.

In ista domo habito: elegantius sic dicitur: habito istam domum: per accusatiuum absque præpositione in, Seruius.

Inter, circa verbum amo: aut consimile: facit vnum accusatiuum tolli, vt bene dicitur Amamus nos inuicem, amatis vos mutuo, amant se pariter. Amamus inter nos, non autem amamus nos inter nos, amatis inter vos: non autem amatis vos inter vos, amant inter se: non autem amant se inter se. Lau. val.

Iuxta significat proxime: significat coniunctim: significat rursus aut similiter. Nonius Marcel.

Iuxtim pro iuxta. Nonius Marcel.

Nihil ad te, quod ad te, subintelligitur pertinet. Item nihil ad te, nihil ad tuum equitatum, hoc est nihil ad comparationem tui, nihil ad comparationem tui equitatus. Lau. val.

Ob id: est propter. ob id: est ad, vt ob os. i. ad os. Festus Pompeius.

Ob, in compositione frequenter sumitur in malam partem: & significat quasi contra: vt obsum obniti: oblatrare obliterari: quod significat venire in obliuionem, obloqui, obambulare, obstare, oppugnare: obturare pro t, obtrectare, opprobrare obrogare sumitur nihilominus in bonum, vt obsecro, obtestor.

Per, in compositione significat ad finem, vt perlegere ad finem legere, perscribere,

ferre, pnoctare, porare, pmanere. Lau. val, 329

Per, in cōpositōe nōnunꝙ in malū accipit: vt piurus, psidus, ptinax, pfuga, pditus, puersus. Sæpe accipit quasi p mediū: vt pspicuū, plucidū. Freqntissime accipit p valde: vt pmagnū, pgraue, piucūdū Et licet præ idem fcet qd' p, sunt tñ q̄dam vocabula q̄ cū præ cōiungunt: non cū p: vt ppotens, pcelsus, platus, pfulges, pdiues, pdulcis, plongus, pdurus, pclarus, pcultus. Eadem pposițio p: iūcta cū vbo nōnunꝙ hēt pene nihil diuersam a suo simplici fcatōem: vt pcludo, pcido, pcingo: idē sunt qd' claudo, cedo siue incido cingo. Per, in obtestatōib⁹ atꝙ ad iuratōibus fere solet separi a suo actō interiecto isto ntō ego. Verg. Per ego has lachrymas. Quin p has ego te optime pater. Val. 330

Præ & pter apte ponunt dum indicamus excellentiā cuiuspiā rei supra ceteras. vt Cesar pter ceteros: aut p ceteris rebus bellicis pollebat. Præter pro ante vel per. Nonius Marcel.

Pro, circa vba æstimatōis omitti debet: vt dicendū est: emi tribus denarijs, vendidi vno floreno, non p tribus. nō pro vno.

Pro virili, est pro viribus apud oratores.

Pro fcat in: vt pro tribunali. i. in tribunali pro rostris p æde. Festus Pompeius. Pro. i. ante: vt p hostio idem.

Pro, loco iuxta vel scd'm ornatius est illis: vt p viribus, p ingenio, p prudētia melius ꝙ iuxta vires, iuxta ingeniū, scd'm prudentiā.

Pro, cōposita cū vbis plerūꝙ fcat palā de occulto loco murari, vt prodeo. i. ex interiori loco ad aptum vado, sic & profero pduco prosilio.

Pro, sumit etiā in admiratiōe, vt pro Iuppiter. Festus Pomp.

Procul apud quosdā casui seruit, vt pcul vrbem. Lau. 87

Propter. i. iuxta. Verg. Propter aquā. Noni⁹ Marcel. Propter cū actō innuit cām, venuste mutat in ablm causa, gratia, cōtemplatōe, intuitu & actūs in gtm, vt pter deum, propter paupertatē, melius dei causa cōtēplatione paupertatis.

Re. composita cum vbo, sufficit p iterū vel ecōuerso: quo vtunt barbari, vt reddo, redeo, reuenio, reporto. supra de vbis pcepto. iij.

Re interdū in compōne nō facit aliter denotari ꝙ simplex vbū fcet: vt reseco. recido. recingo. repugno. refodio. repromitto. reuinco. Vall. 35

Re in compositōe sex vboꝝ mutat: quæ sunt Refigo: quod fixū erat educo. Retego quod tectū erat denudo. Recludo, i. aperio. Reuelo velamentū tollo. Retexo qd' erat textū reddo nō textum. Resigno qd' erat signatū relaxo: vel patefacio. Lau. 362

Scd'm. i. iuxta: etiam est nomē ordinis: etiā significat prosperꝫ. Noni⁹ Marcellus: & Laurētius Valla. 84

Sup & supra differunt, q2 illo vtimur cū nō est spaciū intermedium. Hoc vo interiecto spacio. vt sedeo sup lapidē, magis ꝙ supra lapidē. Rursus. Aqla volat vl' nubes pēdēt supra nos, poti⁹ ꝙ supra nos. Lau

Supra valde vehementer. Nonius Marcel.

Sup cum nexu q̃. post aduerbiũ satis (vt satis supq̃) in ep̃lis inueniť hoc est satis & plusq̃ satis.

Sub, in cõpositõe vel diminuit: vel clam & occulte ꝑcat. vt subirascor hoc est paululũ irascor. subintrat, sustulit. submonuit: hoc est clam vel occulte intrat, tulit, monuit,

Tenus postponiť abltõ in singulari. vt hactenus, quatenus, vbotenꝰ capulo tenus, In pl̃i vero cum gtõ, vt crurũ tenus. aurium tenus. hostium tenus. Est aũt significatio eius: vsq̃ ad, vt vmblico tenus. i. vsq̃ ad vmbilicũ, nilo tenus. i. vsq̃ ad nilum. Lau. li. ij. ca. ix. Nonius Marcel. & Festus Pompeius.

Trans in compõne ꝑdit ne supra trado de vbis.

Versus etiã postponiť contra naturã ꝓpositõis. vt italiam vsus Inuenitur etiã vsum sicut & aduersum. interdũ est aduerbiũ, quotiens alia adest ꝓpositio vt ad occidentẽ versus. quo quidẽ modo aduerbiũ ẽ vt vsq̃ quæ & ipa sic aliquãdo in oratione collocať, vt ad occidentẽ vsq̃ Laurentius. Valla ca. 45.

DE INTERIECTIONIBVS.

A Mabo siue aduerbiũ siue interiectio, vox tñ blandiẽtis esse põt, aut exhortãtis scđm Donatũ. Cicero ad Curionem, sed amabo te cura, & cognita nihil noui. Sidoniꝰ Apollinaris. Dic dic quod peto magne dic amabo. Et mediã producit, vt patet ex vsu.

Hei datiuo, Heu actõ iungiť, aliquãdo etiã ntõ. vt heu pietas, heu prisca fides. Heu etiam nulli casui seruit.. Lau. Val. ca. 48

O affectũ miserationis & indignatiõis exprimit & tribus casibus seruit, ntõ, actõ, & vtõ. vt Vergiliꝰ. O fortunati. & iterum. O fortunatos. Interdum o. subintelligiť in re leuiore. neq̃ ita magni caloris. vt indignum facinus. hoĩem nequã. Quod si excãdescere nus dicendũ ẽ. O indignũ facinus. o hoĩem nequã.. Lau. val. ca. 50.

Proh dolor, proh pudor, distincta vocabula, q̃m neq̃ nomen cũ interiectione, neq̃ interiectio cũ noĩe componi potest.

Sodes vox blandiẽtis. Teren, Heus puer dic sodes, Aut sodes. i. si audes, Nonius Marcel. Item sodes. i. audes. vt sis. i. si vis. Illico pro in loco. Festus Pompeius

Ve, dtõ seruit. Martialis. Carpe causidicus fertur mea carmina qui sis Nescio si sciero, ve tibi causidice.. Lau. val. ca. 48

DE PARENTHESI.

Parenthesis interdũ ornat. Est aũt parenthesis oratio interiecta in aliã plenã orõem, vt videris mihi Ioãnes (si dicere fas ẽ) plꝰ eq̃ lasciuire.

parenthesim includimus nonnūq̄ aliqd esse tritū ac vsitatū rumorē: ita dicēdo, vt rumor est vt aiūt: vt vulgo fert: vt fama est: vt puerbiū est.

Temesi non vtamur in simplicibus: sed neq̄ cōpositis p̄terq̄ in his in quibus veteres videmꝰ ob seruasse. vt Postea vo q̄: posteaq̄ vo. Inq̄ vicē: p inuicēq̄: septēq̄ triones: p septētrionesq̄ satis boni viri officio fecit pro satisfecit. De incremento locutionis.

Post plenū orationis sensum grauius aliqd interdū addatur. vt Vir fortis omnia p rep. adibit pericula & id quidē impigre.

De partibus Rhetoricæ.

Exordiū. narratio. petitio & cæteræ rhetoricæ ptes q̄ in orationibus obseruant: epistolis necessariæ non sunt.

De connexu clausularꝫ.

Finita sententia cū aliā commodiꝰ annectere neqmus: vtendū est ordinis quibusdā aduerbijs, cæterū, p̄terea, deniq̄.

De finali orationis vbo.

Postrema clausulæ dictio penultima sit longa. Aulus gel. li. p̄io cap. vij. Et supra de vbis p̄cepto primo.

Nequaq̄ quattuor breues sylalbe in fine orationis ponent, vt viciose dictum est. Perdidi omnia bona mea..

Si monasyllaba dictio longa finit orōem: penultima syllaba breuis: & anpenultima longa sit. vt legū in rem pub. prima vox.

Si monasyllaba breuis locutionem clauserit: penultima longa sit: & anpenultima breuis. vt Tota spes tua deus sit.

De vbis vsitatis.

Verbis antiqssimis relictisq̄ & desitis minime vtendū est, vt apluda pro furfure, & floces p fecibus, de hoc videat Aulus Gel.

De differētia noīm & vborum.

Quæ sit pprietas multoꝝ noīm: & q̄ differētia: videat. Laurentij totus liber quartus. Et de vboꝝ differētia videat quintus eiusdē. De vtrusq̄ videtur sil'r Nonius Marcellus.

De permixtione casuū: declinationū, generū & cōiugationū vbi & aduerbioꝝ.

Quēadmodū casum p casu: vbū neutrale p deponētali: nomē vniꝰ declinatonis p alia. Sil'r vna cōiugatio p alia, & aduerbiū vnū p altero vsurpata sūt a priscis auctoribus. De his oībus uideat Noniꝰ Marcellus.

De salutatione.

Cum æquali scribimus, aut amico singulari: satis est posuisse. Salutē plurimū. Si vo maiori: obedietiā & familiaritatē scribere non dedecet aut seipm cōmēdat. Papę vo scribit' p salute. Post humilimā cōmēdationē pedum oscula beatoꝝ. De suprascriptionibꝰ.

De titulis & attributis oīm statuū ac dignitū a summo ad imū videant. Franciscus niger: & Marius Philelphus in eoꝝ epistolaribus.

DE PERSVASIONE.

Quomodo in qualibet re persuadendū sit: quibus locis: & quo ordine sit vtēdum: videatur doctrina Francisci nigri, qui viginti: & Marij Philelphi qui octoginta epistolarū genera tradidit, quemadmodū rite conficiantur.

CAVTELA.

Nemo se speret dicendi nobilissimā arte repente consequi posse, etiā si pcepta nr̄a sæpius relegerit, animoq; pfundius imbiberit, nisi quotidianæ incubat exercitatōi scripturus literas, lecturusq; epistolas tm̄ M. Tul. tum Philelphi, in quibus plane videbit elegātias nostras passim ad vunguē cē obseruatas. Vale mi Theodorice suauissime & me ama, meq; dulcissimo patri tuo vnice cōmenda.

THEODORICVS GRESMVNDVS IVNIOR ad huius libri lectorem dicit.

¶ Habes humanissime lector vtile doctissimi viri Iacobi Vuimpfelingij Schletstatēsis opus. Quod si diligēti studio relegeris, fructus sane haud parum in bene dicēdo: scribendoq; es cōsecuturus. Hic enim ea quæ a priscis auctorib9 elegantiarū pcepta sparsim accipimus, compendiosa quadā breuitate sunt coadunata, illa psertim q̄ plus habent vel ponderis vel venustatis, suntq; annotatu digniora. Hæc igit reuolue: q tibi (si exercitatio quoq; freqūes non abfuerit) primū aperiēt ad eloquentiā aditū: primaq; firmabūt oratoriē fundamēta. Et si te qcq; pfecisse intellexeris: eruditissimo viro magistro Iacobo Vuimpfelingio Schletstatēsi gratias habeto: q ea qua fieri potuit industria breuitate ordine & elegātia has venuste dicēdi scribēdiq; institutōes elucubrauit.

IACOBVS VVIMPFELINGIVS SCHLETSTASENsis Iacobo Sturmo & Francisco Paulo discipulis tanq; filijs charissimis. S. D. P.

¶ Indignū est eum q se magno sumptu & acri labore septē disciplinarū (quas liberales vocāt) tandem gradum aliquē attigisse pfitet, ne rhetoricæ qdē tenuissima rudimēta degustauisse. Ideo ad excludendā plenam eius ignorantiā (quam purē negatōis vocant) altem breuissime qddam de eadem vobis & cæteris ingeniosissimis studiosissimisq; adolescētib9 opæpcium visum est ex Aristotele, Cicerone, & Quintiliano comportasse, vnde ad maiora īdies apti idoneiq; euadere possitis. Ex Heidelberga, Idus Septembris. Anno Christi. M.D.XCIX.

RHETORICA.

Rhetorica est ars docens psuadere vel disuadere.

Persuadere est mouere, flectere vel exhortari auditores ad pbendum assensum ad aliquid eligendū. dicendū vel agendū.

Dissuadere ē dehortari auditores ne aliqd ab eis eligat, dicat, vl'agatur. Habēt aūt rhetorica enthymemata sibi familiaria, sicut dialectica syllogismos. Tria sunt gnā causarꝫ.

Rhetor vel orator officium suū exercet in triplici gnē causæ. sunt em̄ tria causarꝫ siue negotiorꝫ gnā, in qbus orator psuadere pt: Demōstratiuū, deliberatm̄ & iudiciale: Demonstratm̄ apud Aristotelē vocat exclamatm̄, Iudiciale vo disceptatm̄. & si q aliæ videri pnt, ad has reducunt, sicuti genus cōsolatoriū, genus petitoriū, aut aliud huiuscemōi: q pnt ad deliberatm̄ referri. Finis demōstratiui est honor. Deliberatiui ē vtile, Iudicialis est ius vel iustitia: vt habet Cicero in fine topicę suę.

De gnē demonstratiuo.

Demōstratiuū consistit in laude vel vituparione alicuius psonę viuētis aut mortuæ, aut īter sctōs & diuos relatæ. posset em̄ hoc gnē vti cōcionator (q non est nisi orator vel psuasor) in laudādo diuos: in extollendo etiā vtutes, aut vitijs detestandis.

De quinqꝫ officijs oratoris.

Concionator non distat ab oratore: qm̄ oīa oratoris officia ipsi qqꝫ cōcionatori sūt p necessaria. s. iuētio. disputatio, elocutio, memoria & pnunciatio: apte em̄ facit pdicaturus si prius argumētū aut materiā de qua dicturꝰ est: qrat & inueniat. Ecce inuētio: deīde si in ordinē eo locet. vt orō sua vel sermo laudabile pricipiū: mediū & finē habeat: qd' ē dispositiōis. simul etiā vt electa & idonea vba & snīas accōmedet: qd' est elocutionis. deinde memoriæ cōmendet. Postremū lepide & suauitē scd'm diuersitatē snīarꝫ pnunciet: cū aliquali gestu aut motu corpis: q duo sunt memoriæ pnunciationis.

De laudando homine priuato.

Laudare priuatū hoīem possumꝰ a triplici bono. s. corpis: aīæ & fortunæ. Bona corpis sunt robur: pulchritudo: sanitas: aut bona valetudo: velocitas aut agilitas, Bona animi sunt: prudentia: iusticia. fortitudo: molestia & alia q in nrō cōsilio aut cogitatōe pēdēt. Bona fortunę aut externa sunt: q casu aut fortuna pnt accidere: vt genꝰ vel nobilitas: educatio: multitudo amicorꝫ: diuitiæ: ptās: gl'a: possessiōes: fauor magnatū: bona ples: valida senectꝰ: ex his q pt qspiā laudari. Ex eorꝫ vo cōtrarijs vitupari: ita tn̄ vt ordo seruet. Primū g initiū qdcūqꝫ dēt hrē aliquā poemīj spēm: neqꝫ em̄ abrupte & nude est incipiendū, qa est aliqd in omi materia naturalr primū. In senatu vtiqꝫ & in cōtionibꝰ cadē rō q apud iudices acqrende sibi plærūqꝫ eorꝫ apud qs dicendū sit beneuolētiæ. Nec mirū cum etiā in panegyricis petat audientiū fauor. vbi emolimētū nō vtilitate aliq: sed in sola laude cōsistit: deinde laus fiat a·

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-187715-p0050-5

patria: a parentibus: ab educatione: a pceptore: a rebus gestis: a bonis artibus & cæteris: & aliquãdo cum compatione,

DE LAVDE COMMVNITATIS Capitulũ quintũ

Laudare possumus remp. aut ciuitatẽ ab his q̃ cõmunitati bona vel vtilia sũt, puta cõcordiã, vires ad bellũ, pecunia q̃ (Cicerone teste) neruus est belli. copia ꝓuentuũ, bonitas politiæ, & moderatus ordo viuẽdi socioꝝ ꝟtus & multitudo. q̃ vero his contraria sunt: cõitati inutilia sunt, a quibus resp. põt vituperari.

Hoĩem priuatũ si laudare voluerimus hæc erunt illustrãda maxime quẽadmodũ quisq; generatus quẽadmodũ institut⁹ moratusq; fuerit: & si quid cui magnũ & incredibile acciderit: maximeq; si id diuinit⁹ accidere potuerit, dixerit, gesserit, neq; vero mors eoꝝ quoꝝ vita laudatur silentio, pteriri debebit. si modo quid erit aĩaduertendũ aut in ipso gñe mortis, quia ꝓ fide, ꝓ patria, ꝓ iusticia mortuus est. aut in his rebus q̃ post mortẽ erãt consecutæ, quia miracula ad eius reliquias facta sunt, quia salutaria scripta post se reliquit.

DE FINE CAPITVLVM SEXTVM.

Finis huius gñis demonstratiui est nõ solũ bñ dicere: sed etiã ad honeste viuendũ alios incitare. Quia nõ paruas aĩmo dat gl̃a vires. & sic ex aduerso vitupat̃ vnus, vt cæteri ab huiuscemõi vitijs deterreant̃: & cõcionatores diuos laudãt, vt eos in bonis moribus & ꝟtutibus imitemur: malos vituperãt. & eoꝝ fines narrãt, ne eoꝝ sil'r sin vitijs: in malo fine, in ꝑpetuis tormẽtis efficiamur. sic artiũ studiosi & gradus adepti vt alij q̃q; ad disciplĩas optimas imbibẽdas ꝓuocent̃, solẽt a gymnosophistis in cathedra cõmẽdari exẽplũ huius habem⁹ in orõne Bohuslai in laudẽ Petri Scotti. neq; hoc nouũ ẽ inuentũ, neq; a solis secularib⁹ aut paganis vsurpatũ, sed & apd' priscos & religiosissimos patres ĩ vsu fuisse, vel sol⁹ eccl'iastic⁹ a q̃dragesimo q̃rto ꝑ sequẽtia sex capita in qb⁹ pr̃iarchas, ꝓphetas, reges, duces & sacerdotes extollit: testis est, ita exorsus: laudem⁹ viros gl'osos & parẽtes nr̃os. Idẽ fecit Paul⁹ .xi. ad hebreos.

DE GENERE DELIBERATIVO.

Deliberatiuũ cõsistit in suadendo aut dissuadẽdo. suasori aut dissuasori videndũ est, qd aut possit fieri, aut qd non possit fieri, & quid nõ necesse & quid necesse est fieri.

In hoc gñe sumẽdi sunt loci a iusto, a legittimo, ab vtili, ab honesto, a iucũdo, a possibili, a facili & a necessario.

Suadẽti añ oĩa imminet ꝓbare q̃ aliqd vtile sit, q̃dq; fieri possit.

Dissuadẽti satis est si alteꝝ illoꝝ cassauerit, oñdens vel inutile vel impossibile esse, de quo deliberatio aut consultatio fit.

Iustũ est qd' natura vel ratio dictat, aut qd' cõsuetudine plurimoꝝ nõ scripta approbatũ est, vt honorare parentes, amicis bñfacere, bñficijs grãm referre.

Legittimũ est quod lex definit.

DE GENERE DELIBERATIVO.

Lex est cōmunis ciuitatis cōsensus inscriptū redactus, quæ pcipit qūo vnūquodq; agendum sit.

Vtile est bonor; psentium cōseruatio, vel absentiū cōparatio, aut malor; instantiū ppulsatio, aut futuror; incōmodor; inhibitio.

Honestū est ex quo splendor aut honos facieti puenit, qd honestum q̄uis a nullo laudet, est ipa natura sua laudabile, sicut esse virtuosum, esse doctū. vnde bonor; honorabiliū notitiā opinantes. Aristoteles in capite libri de anima.

Iocundū est quod afficit gaudio, vt vincere, venari, dilige, esse in admiratōe, addiscere, bñfacere, corrigere ppinquos, esse cū suo simili vel coætaneo, principari & videri sapientē esse.

Facile qd breui tpe & paruo labore impensaq; absoluit.

Possibile qcquid naturaliter fieri potest.

Necessariū quod vt fiat arbitrij nostri non est, sed velut ex diuina q̄dam aut humana necessitate fit.

Potest etiā sumi locus in hoc gñe a simili ipsi iusto, a simili ipi legi, a simili vtili, sic est & a cōtrario & iusto legi &c. vt imitari res gestas parentū, est sile iusto. s. obtēperare parētibus. & seductorē puniri est simile legi q̄ precipit in furem animaduerti.

DE CONSVLTATIONE IN GENERE.

De qbus cōiter cōsultandū est, aut deliberandū: aut orandū, vel corā senatu vel corā pplo, in gñe sunt ea q̄r; nos possum⁹ esse cā non ea q̄ a natura vel a fortuna fiūt, neq; ipe finis, sed media in finē ordinata.

DE CONSVLTATIONE IN SPECIE.

Deliberandū est speciatim aut de sacrificijs: hoc est de re diuina, de cerimonijs, de religiōe, de cultu dei. qd qdē vel gētiles primū oīm eē putabāt & pcipuū, apud nos vo christiana religiōe initiatos hæc oīa minui, parū curat, dummō libidini dominādi & pōpæ seculari satis fiat: aut de legib⁹ in qbus est salus ciuitatis, aut de apparatu ciuili, aut de societatib⁹ ac fœderibus cū alijs, aut de bellis, aut de pace, aut de pecuniarum puentibus, & expensis ciuitatis, de custodijs regionis, de his q̄ inferunt & educunt. contēplari vo & descriptōes terrar; leges gentiū. & antiqua historiar; gesta potius est pollíciæ q̄; rhetoricæ.

EXEMPLVM IN GENERE DELIBERATIVO.

Proponat in consultatōem, an sit cū sarracenis bellandū.

Consiliū. Bellū est contra Sarracenos suscipiendū.

Subijciunt rōnes a locis supdictis. Primus a iusto, qa iustū est hostē letalē pseq & psertī q sacratissima loca pphanat in qbus p nobis christus passus ē. Scdā a lege, qa legittimū est iniurias a qb⁹ nōdū abstinēt sarraceni ppulsare. Tertius ab vtili, qa opes ex terris opulētissimis pñt aegri & ad nos adduci. Quartus ab honestate, qa honestū est non q̄; p Christo p nobis mortuo certare imo etiā mori, qa inde puenit ho-

nor & splēdor noster. Quintus a iucūdo: qa iucundū & delectabile est amicos & vicinos nostros eiusdē religiōis & patriæ eripe & liberare. Sextus a possibili, qa maiores nostri minori exercitu ꝙ hodie christiana religio habeat deuicerūt. Septim⁹ a necessario, qa alioq̄ si nō ad nos ipos saltē ad nostros successores liberos aut nepotes, in his tandē terris penetrabūt Sarraceni: & christianū sanguinē effundēt, tāta est in eis do minādi libido, tāta immanitas, tāta armoꝝ assuefactio His locis ī hoc negocio vsi sunt in cōuentib⁹ imperij romani apud germanos Aeneas Silui⁹. Ioānes Cāpanus, & Frāciscus Philelphus ad regē galloꝝ.

DE GENERE IVDICIALI.

Iudiciale consistit in accusatōe & defensione coram iudice.

Accusatio est iniuriaꝝ vel delictoꝝ expositio.

Defensio est iniuriarū vel delictoꝝ dissolutio.

Accusans aduersariū de crimine, ꝓponat factū eius esse iniustū & iniquū, aut ciuiū multitudini vel reip. ꝑniciosum.

Accusans de stulticia ostēdat ea q̄ aduersarius agit esse sibiꝑpsi īutilia, turpia, & iniucūda, & q̄ fieri non debeant.

Accusans de crimine silex pœnam definit, satis est si demōstret crimē demissam esse, nō accusantis nihil est nisi oñdere rem qa est, aut qa non est, aut facta est, aut nō facta est, si magna vel pua, si iusta vel iniusta, q̄cūq̄ legislator nō determinauit, ipm vtiq̄ iudicē optet cogonscere, & nō addiscere ab accusantib⁹, q̄s Aristo. in primo rhetoricoꝝ litigantes appella. Si iudici cōstat de admisso crimīe, tūc crimē cōuenit ex aggreari & demōstrari eū spōte, dedita opa, ex īdustria nō casu iniuriā cōtulisse.

Defensio in tribus cōsistit, in negatōe, vt q accusat oīno neget se ea q̄ obijciunt, cōmisisse. Scd'o si negare non pt, oñdat id qd' fecit legitimū & iustū, honestū, ac reip. vtile esse. Tertio si hoc oñdere non pōt, trāsferat pctm̄ suū ad imprudentiā, ad infortuniū, vel oñdat damnum eē paruū, & sibi ignosci veniamq̄ dari petat.

Consolatiōis loci sunt quattuor. Primus nos quoq̄ dolere cū illo & ei compati ad quem oramus aut scribimus.

Secūdus, meminisse nos ea lege & conditōe natos, vt vita nostra omibus fortunæ iaculis subiecta sit.

Terti⁹, ne grauit feram⁹ qd' nullo cōsilio euadere aut cauere possum⁹.

Quartus, ꝙ exēpla alioꝝ ꝓponamus, q̄ꝝ euentus si memoria reuoluemus, nihil nobis noui accidisse putauimus, vñ de cōsolotione mortui, Vult deus, & suus est lex: liberat atq̄ resurget.

De alijs vo aduersis eūtibus q̄rebant loci cōsolationis ex Francisco Petrarcha de remedio vtriusq̄ fortunæ, in q̄ dialogi. cxxxij.

PETITIONIS QVATTVOR SVNT LOCI.

Primus locus ab honesto, qa honestas flagitat amico succurri.

Secūdus a facili, qa facile est ei a quo petit, nam absq̄ labore magno

siue molestia: siue impensa id pstare pt: vnde facile qd' leuiter est ad faciẽdum. Seruius sup primo Georgicoꝝ.

Tertius ab vtili nostro: qm̃ magna nobis ex eo munere qd' petim⁹: vtilitas ꝓuentura est.

Quartus a spe mercedis vel a gratitudine nostra: proponẽdo qd illse a nobis recipiet si q̃ petimus conseq̃mur.

Quintus a narratione bñficioꝝ: si q̃ contulim⁹ olim dum absq3 arrogãtia & improperio pñt cõmorari. hic tñ locus nõ semp pt applicari. pcipue ꝓpter impotentiã aut pauptatẽ eoꝝ qui petũt: q priusq3 petant. gratificari nõ potuerũt. his locis vel aliqbus eoꝝ poterit quispiã vel ꝓ seipo vel ꝓ altero quẽ cõmendare nitit: vti. vt si filius patri ꝓ subsidio scribat: ꝓponat naturalẽ honestatẽ esse vt filio pater succurrat: & id patri facile esse. multũ emolimentũ: inde filio & toti familiæ ꝓuenire: quũ gradũ consequatur. quo nacto: fortunã: fidẽ & auctoritatẽ habiturus est: aut qũo statum celebriorẽ aut ecclesiasticũ bñficiũ facilius nanciscet. Demũ polliceat sese memorẽ & gratũ futurum patri, senĩũ sæpe omi obsequio, hospicio, solatio leuaturũ.

Si possit, si iusta, modus sint pmia iuncta.

Id est vt si res possibilis quam petit.

Vt sit iustum & honestum quod petit.

Vt assit discretio, ne nimiũ sibi non cõmensuratũ petat.

Vt ꝓmittat rependere vices.

Et ne timide petat. Nã ait Seneca: Qui timide rogat, negare, docet.

DE PERSVASIONE ADOLESCENtibus facienda.

Ad ꝟtutes amplexãdas ꝓuocent naturalibus bonis, conditionibus: quales Aristoteles sex eis tribuit, quas in hoc distichon redegimus.

Largiter expendũt, bñ sperant, magnanimi sunt.

Suspitione carent. miserent habentq3 pudorem.

Ad vitia ꝟo fugiẽda psertim ea ad q̃ suapte natura ꝓni sunt & inclinati. sicut & Aristoteles sex malas vitiosasq3 conditiões eis ascribit: q̃s in hoc distiho inuenies.

Lubricus. instabilis. credit. conuitia dicit.

Fallit. & in factis nescit habere modum.

Proponant eis picula ex peccatis emergentia: vt ex lubricitate damnũ corpis: vitæ: salutis anĩæ: famæ: patrimonij sicut in adolescẽtia nr̃a de hoc vitio & mala pueroꝝ conditõe: reliq̃sq3 affatim sũt lectitaturi: vtinã ea legãt & lectõe afficiant: & affectatõe ad honestũ & ad diuinũ nõ tam timorẽ q̃3 amorẽ inflãmarent, q̃ solo btĩtudinẽ ad quã cõditi sũt asseq potuerunt sempiternã, quã eis ex toto corde popto. ac obsecro vt & ipi qñq3 pro me spurcissimo flagitiosissimoq3 pctõre apud demẽtissimũ deum suis pcibus intercedere dignẽtur.

Elegantias hasce Vuimpfelingianas castigatiori-
bus formis Apud Tribotes Ioann. Knob-
louchius opera quoq; qua potuit
vigilantiori exscripsit.
Ann.
M. D. XVI.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-187715-p0056-9

155 Q 17

ULB Halle 3
003 861 813

56

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-187715-p0057-4

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-187715-p0058-0

THEODORICVS GRESMVNDVS IVNIOR IACOBO VVIMPFE. SCHLETSTATENSI SALVTEM DICIT.

¶Ego singularē tuum in me amorem mirificā𝔮 obseruantiā (suauissime Iacobe) cum & multis & magnis argumētis ꝑspexi, tum hæc vna p̄cipue re exploratam habeo, ꝙ quæ nuꝑ bene dicendi scribēdi𝔮 instituta lucubrasti meo nomini dicare voluisti, & fœcisti qdē nullis meis in te meritis puocatus; sed sola ductus animi benignitate, cōfisus me oratorie prima elemēta ex his cōseq posse. Nec tua sane te opinio fefellit. Legi em̄ hæc elegantiarꝝ p̄cepta, relegi𝔮 iterꝝ, tantū𝔮 in illis emolumēti atq ad exornādas orōes nostras ornatus offendi, vt qui in illo elaborauerit, validissimū rhetorices fundamētū iecisse videat̄. Plurimū igit̄ me tibi p tali tanto𝔮 munere debere existīo. Multū q𝔮 debet iuuētus artiū humanitatis auida, cui hoc opusculū admodū est ꝑutilerum. In quo tam varia breui quodā cōpendio inueniunt̄, vt latini sermonis & pondus & venustatē qbꝰ prisci illi scriptores vsi sunt. hic q̄si in speculo liceat intueri. Non iam quæ tradidere quodam Aulus Gellius, Nonius, Marcellius, Aeneas siluius. Augnstinus dacus. Laurētius valla, Guarinus voluminibus suis elegantiarꝝ p̄cepta ediscere tam opep̄cium est ꝙ hunc tuū libellū (qui mira breuitate plurima complectit̄) manibus v̄sare. Gratias igit̄ tibi habeo ꝙ maxīas, p tantis erga me beneficijs tuis, habitis𝔮 in hoc ope lucubrādo vigilijs & laboribus. Qd' ꝙ p summa tua in me beniuolētia summū mihi amici munus exhibuisti. Quid em̄ maius, qd p̄ciosius, qd p̄stātius, qd laudabilius, qd deni𝔮 diuturnius in me conferre potuisses, ꝙ his tuis elegantijs nominis mei immortalitatē. Pro tantis in me tuis meritis parem ego tibi q̄n𝔮 gratiam referre conabor. Modo sis eo quo semꝑ in me fuisti aīmo, ea𝔮 me obseruātia cōplectere, qua ego te desistā ꝑsequi nun𝔮. Vale.